

Průvodce pro naplňování standardů kvality péče

**Odbor rodinné politiky
a ochrany práv dětí MPSV**

**Základní doporučující metodický
materiál pro poskytovatele služby
péče o dítě v dětské skupině**

**MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ**

Obsah

Úvod	3
1. Právní ukotvení.....	4
1.1 Zákon č. 247/2014 Sb.	4
1.2 Vyhláška k provedení některých ustanovení zákona	5
1.3 Kontrola	7
1.4 Kontrolní a zjišťovací metody	8
1.5 Související metodická podpora.....	8
2. Metodické rozpracování jednotlivých kritérií.....	9
2.1 Oblast péče o dítě a naplňování potřeb dítěte	11
2.1.1 Kvalita plánu výchovy a péče.....	11
2.1.2 Postup při adaptaci dítěte na pobyt v dětské skupině	19
2.1.3 Sledování vývoje dítěte	23
2.1.4 Komunikace s rodiči dítěte o potřebách a vývoji dítěte	25
2.2 Oblast personálního zabezpečení.....	27
2.2.1 Péče o zaměstnance	27
2.2.2 Kvalita dalšího vzdělávání pečujících osob	30
2.3 Oblast provozního zabezpečení	33
2.3.1 Dodržování vnitřních pravidel	33
2.3.2 Zajištění bezpečnosti dětí.....	36
2.3.3 Řešení mimořádných situací.....	39
Závěr	41

Přílohy	42
Přílohy A – Oblast kritérií pro posuzování kvality péče.....	42
Příloha A1 – Plán výchovy a péče (PVP)	42
Příloha A2 – Adaptace	51
Příloha A3 – Vývoj dítěte.....	55
Příloha A4 – Komunikace s rodiči.....	57
Příloha A5 – Péče o zaměstnance	60
Příloha A6 – Vzdělávání pečujících osob	64
Příloha A7 – Dodržování vnitřních pravidel.....	68
Příloha A8 – Bezpečnost dětí	72
Příloha A9 – Mimořádné situace.....	75
Přílohy B – Příklady postupů	77
Příloha B1 – Plánování práce s dětmi.....	77
Příloha B2 – Nastavení systému k adaptačnímu procesu	87
Příloha B3 – Nastavení systému ke sledování vývoje dítěte	89
Příloha B4 – Nastavení systému pro komunikaci s rodiči	91
Příloha B5 – Nastavení systému péče o zaměstnance	93
Příloha B6 – Nastavení systému dalšího vzdělávání pečujících osob.....	95
Příloha B7 – Sestavení vnitřních pravidel.....	96
Příloha B8 – Nastavení systému ochrany před úrazem	98
Příloha B9 – Nastavení systému pro identifikaci a řešení mimořádných situací	102
Slovníček pojmů	103

Úvod

Odbor rodinné politiky a ochrany práv dětí Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) vydává tento doporučující metodický materiál za účelem základní orientace poskytovatelů služby péče o dítě v dětské skupině (dále jen „poskytovatel“) v požadavcích vyplývajících z nově zaváděné povinnosti, kterou je dodržování standardů kvality péče o dítě v dětské skupině.

Novela zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 247/2014 Sb.“ nebo také „zákon o DS“), účinná od 1. října 2021, zavádí tuto povinnost s cílem stanovit základní požadavky na kvalitu služby. I nadále je rodič tím, kdo především posuzuje kvalitu služby při výběru zařízení, jemuž svěří své dítě. V souvislosti s nově zavedeným nárokem na příspěvek ze státního rozpočtu na provoz dětské skupiny a snahou o rozvoj tohoto typu péče o dítě bylo třeba stanovit další požadavky. Standardy kvality jsou závazné pro všechny poskytovatele bez ohledu na to, zda aktuálně o státní příspěvek žádají.

Hlavním cílem zavedení standardů je zvyšování kvality služby péče o dítě v dětské skupině s ohledem na nejlepší zájem dítěte a rodičů využívajících tyto služby. Důležitou roli hraje rovněž veřejný zájem účelného využití finančních prostředků ze státního rozpočtu. V neposlední řadě je kontrola kvality zájmem poskytovatelů, pro které může být zpětná vazba poskytnutá odbornými pracovníky MPSV ujištěním, že je jejich snaha o poskytování kvalitních služeb správná, hodnocení a doporučení mohou být podnětem pro další růst a rozvoj služby.

Ačkoli jsou kritéria, jejichž prostřednictvím se posuzuje úroveň kvality poskytování služby péče o dítě v dětské skupině, stanovena jednotně a nejsou diferenciována podle velikosti dětské skupiny a typu poskytovatele, bude při jejich hodnocení brán na tyto skutečnosti zřetel. Jinak budou procesy nastaveny v organizaci, která zajišťuje službu péče o dítě v několika skupinách, než u poskytovatele, který je pečující osobou poskytující službu péče o dítě v dětské skupině o kapacitě nejvýše 4 dětí. Proto upozorňujeme u každého kritéria především na jeho cíl.

Metodické doporučení vychází ze zkušeností Auditů značky kvality, realizovaného systémovým projektem MPSV „Podpora implementace dětských skupin“, využity byly také některé podkladové materiály připravené k tomuto účelu.

Pro většinu poskytovatelů se pravděpodobně nebude jednat o zcela nové, neznámé informace, základní principy uvedené v tomto materiálu při poskytování služby péče o dítě v dětské skupině již mají zavedené a běžně je dodržují. Kvalitními však musí být všechny stávající i nově vznikající dětské skupiny.

1. Právní ukotvení

V této kapitole jsou shrnuty všechny související části právních předpisů upravující standardy kvality péče o dítě v dětské skupině, včetně kontroly jejich dodržování.

1.1 Zákon č. 247/2014 Sb.

Zákon o DS stanovuje poskytovatelům povinnost dodržovat standardy kvality péče a zmocňuje ministerstvo (MPSV) k vydání prováděcího právního předpisu, kterým budou upřesněny další podrobnosti, v tomto znění:

§ 5d zákona č. 247/2014 Sb. – Standardy kvality péče

(1) Kvalita služby péče o dítě v dětské skupině se ověřuje pomocí standardů kvality péče, které je poskytovatel povinen dodržovat. Standardy kvality péče jsou souborem kritérií, jejichž prostřednictvím se posuzuje úroveň kvality poskytování služby péče o dítě v dětské skupině v oblasti péče o dítě a naplňování potřeb dítěte a personálního a provozního zabezpečení. Plnění standardů kvality péče se hodnotí systémem bodů.

(2) Ministerstvo stanoví vyhláškou

a) v oblasti péče o dítě a naplňování potřeb dítěte obsah těchto kritérií:

1. kvalita plánu výchovy a péče,
2. postup při adaptaci dítěte na pobyt v dětské skupině,
3. sledování vývoje dítěte,
4. komunikace s rodiči dítěte o potřebách a vývoji dítěte,

b) v oblasti personálního zabezpečení obsah těchto kritérií:

1. péče o zaměstnance,
2. kvalita dalšího vzdělávání pečujících osob,

c) v oblasti provozního zabezpečení obsah těchto kritérií:

1. dodržování vnitřních pravidel,
2. zajištění bezpečnosti dětí,
3. řešení mimořádných situací,

d) bodové hodnocení a nejnižší počet bodů potřebných pro plnění standardů kvality péče.

1.2 Vyhláška k provedení některých ustanovení zákona

Na základě výše uvedeného zmocnění byly v nově vydané vyhlášce č. 350/2021 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, stanoveny v § 1 podrobnosti k bodovému hodnocení. Obsah jednotlivých kritérií je uveden v příloze č. 1 k vyhlášce č. 350/2021 Sb. (viz tabulka níže). Jedná se o následující úpravu:

§ 1 vyhlášky č. 350/2021 Sb.

Standardy kvality péče

(1) Standardy kvality péče jsou uvedeny v příloze č. 1 k této vyhlášce.

(2) Plnění standardů kvality péče se hodnotí podle stupně splnění jednotlivých kritérií systémem bodového hodnocení, přičemž se za každé kritérium započtou

a) 2 body, jestliže kritérium je splněno výborně,

b) 1 bod, jestliže kritérium je splněno dobře,

c) 0 bodů, jestliže kritérium není splněno.

(3) Standardy kvality péče se považují za splněné, je-li za každé kritérium započten alespoň 1 bod.

Obsah kritérií pro posuzování kvality péče

Oblast péče o dítě a naplňování potřeb dítěte	
Kritérium	
1.	Kvalita plánu výchovy a péče: Plán výchovy a péče zohledňuje věkové složení dětí, individuální potřeby každého dítěte vzhledem k jeho zdravotnímu a psychickému stavu, nastavuje vhodné psychosociální podmínky výchovné péče v dětské skupině a je založen na výchovných hodnotách a přístupech umožňujících dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména <u>kognitivní</u> , <u>sociální</u> , <u>emocionální</u> , <u>fyzické</u> a <u>jazykové</u> schopnosti a dovednosti. Plán výchovy a péče upravuje podmínky a způsoby zajištění péče v případě přijetí dítěte se <u>specifickými potřebami</u> . Část dne je vyhrazena pobytu venku.
2.	Postup při adaptaci dítěte na pobyt v dětské skupině: Poskytovatel písemně zpracuje proces nástupu dítěte do dětské skupiny a podle těchto pravidel postupuje. Poskytovatel zohledňuje individuální potřeby dítěte. Poskytovatel s pravidly postupu při adaptaci dítěte na pobyt v dětské skupině seznámí rodiče dítěte a pokud možno aktivně je zapojuje do procesu adaptace.
3.	Sledování vývoje dítěte: Poskytovatel nastaví pozorovací a vyhodnocovací procesy ve vývoji dítěte.
4.	Komunikace s rodiči dítěte o potřebách a vývoji dítěte: Pečující osoby průběžně a pravidelně konzultují s rodiči potřeby a vývoj dítěte.
Oblast personálního zabezpečení	
Kritérium	
1.	Péče o zaměstnance: Poskytovatel jasně vymezuje práva a povinnosti v rámci jednotlivých činností zaměstnanců podílejících se na poskytování služby péče o dítě v dětské skupině. Poskytovatel zajišťuje těmto zaměstnancům podporu, zejména formou <u>evaluace</u> , <u>reflexe</u> , <u>zpětné vazby</u> v kolektivu, <u>psychohygieny</u> nebo <u>supervize</u> .
2.	Kvalita dalšího vzdělávání pečujících osob: Poskytovatel zjišťuje potřeby pečujících osob v oblasti dalšího vzdělávání s ohledem na skladbu dětí. Pečující osoby se účastní vzdělávání, které směřuje k respektu potřeb dětí a které reaguje na aktuální témata v oblasti výchovy a péče o dítě.
Oblast provozního zabezpečení	
Kritérium	
1.	Dodržování vnitřních pravidel: Poskytovatel zajistí dodržování vnitřních pravidel a na jejich základě zajistí plnou informovanost rodičů a veřejnosti o způsobu péče o děti.
2.	Zajištění bezpečnosti dětí: Poskytovatel dostatečně zajistí bezpečné prostředí z hlediska předcházení úrazu dětí a pečujících osob. Poskytovatel zohlední věkové složení dětí a počet pečujících osob k zajištění bezpečného prostředí, zejména v době stravování.
3.	Řešení mimořádných situací: Poskytovatel písemně zpracuje základní rizikové a nouzové situace, které mohou nastat v souvislosti s poskytováním služby, a všechny zaměstnance prokazatelně seznámí s postupy při jejich řešení.

1.3 Kontrola

Základní právní úprava vyplývá ze zákona o DS. Standardy kvality péče kontroluje a případné související přestupky projednává MPSV, které stanoví poskytovateli opatření k nápravě zjištěných nedostatků a lhůtu k nápravě v minimální délce 7 dní. Nedodržování standardů kvality se považuje za závažný přestupek. Za nesplnění nápravného opatření lze udělit pokutu ve výši až 100 000 Kč, opakované uložení správního trestu během 3 let znamená ztrátu bezúhonnosti dle § 5a odst. 2 zákona o DS.

Právní rámec pro průběh kontroly, tj. např. práva a povinnosti kontrolujících i kontrolovaných, a způsob vyřízení případných námitek stanovuje zákon č. 255/2012 Sb., zákon o kontrole (kontrolní řád). Podmínky odpovědnosti za přestupek, zásady pro ukládání správních trestů a postup v řízení o přestupku stanoví zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, podpůrně se použije zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

Přesné znění úpravy pro kontrolu standardů kvality péče v zákoně o DS:

§ 21, odst. 2 zákona č. 247/2014 Sb.

Dodržování standardů kvality péče poskytovatelem a financování poskytování služby péče o dítě v dětské skupině prostřednictvím příspěvku na provoz dětské skupiny kontroluje ministerstvo. Nedodržuje-li poskytovatel standardy kvality péče, je ministerstvo oprávněno uložit poskytovateli opatření k nápravě zjištěných nedostatků; poskytovatel je povinen ve stanovené lhůtě plnit uložené opatření k nápravě. Lhůtu stanoví ministerstvo s ohledem na závažnost zjištěných nedostatků a časovou náročnost na jejich odstranění; lhůta nesmí být kratší než 7 dnů.

§ 22, odst. 2 zákona č. 247/2014 Sb.

Přestupky

(1) Přestupku se dopustí ten, kdo

d) v rozporu s § 21 odst. 2 nesplní opatření k nápravě nedostatků zjištěných při kontrole dodržování standardů kvality péče

(2) Za přestupek lze uložit pokutu do

a) 100 000 Kč, jde-li o přestupek podle písm. d)¹

¹ Pozn.: Od 1. 10. 2024 dochází k přečíslování přestupků v souvislosti s účinností přestupku ohledně povinnosti poskytovatelů užívat v názvu označení „dětská skupina“ a zákazem užívání tohoto označení službami, které se neřídí zákonem č. 247/2014 Sb. Přestupek týkající se dodržování standardů kvality péče se pak dále označuje písmenem e).

1.4 Kontrolní a zjišťovací metody

Kontrolní činnost probíhá na základě standardních metod zjišťování stavu a procesů. Těmito metodami jsou analýza dokumentů a informací zveřejněných dětskou skupinou, rozhovory s vedením a se zaměstnanci, příp. s rodiči, ověření na místě, prohlídka podmínek a sledování činnosti dětské skupiny, vč. hospitací (pozorování přímé práce s dětmi).

Obsah dokumentů je posuzován vždy s ohledem na podmínky a potřeby konkrétní dětské skupiny (nežádoucí jsou opisy a formální zpracování bez přímého uplatnění v dětské skupině).

1.5 Související metodická podpora

Zájmem MPSV je, aby byly poskytovány kvalitní služby péče o dítě v jeho gesci, proto je nedílnou součástí kontroly standardů kvality také část hodnoticí s poskytnutím zpětné vazby a informací, jak případné nedostatky odstranit nebo jak dále rozvíjet služby, které základní požadavky splňují, směrem k vyšší kvalitě.

Systém bodového hodnocení umožňuje motivaci poskytovatelů.

Podmínkou pro splnění standardů je získat z každého kritéria minimálně 1 bod (kritérium plněno na úrovni „dobře“). Je však možné získat více bodů, je-li dosahováno ještě vyšší úrovně. V takovém případě je kritérium hodnoceno 2 body (kritérium plněno na úrovni „výborně“).

Pokud některé kritérium nebude splněno na požadované úrovni, bude poskytovateli uloženo nápravné opatření spolu se lhůtou k jeho splnění. Tato skutečnost bude uvedena v protokolu o kontrole. Povinností poskytovatele je nápravné opatření ve stanovené lhůtě splnit. MPSV může v rámci kontroly také poskytnout další doporučení, z nichž však poskytovateli neplynou práva ani povinnosti a je na jeho uvážení, zda je zavede do své praxe.

2. Metodické rozpracování jednotlivých kritérií

Většina kritérií standardů kvality péče obsahuje více skutečností, které je třeba posoudit pro zhodnocení, zda a do jaké míry je kritérium jako celek naplněno. Pro účely hodnocení tyto skutečnosti považujeme za podkritéria, přičemž každé z nich je třeba splnit minimálně na úrovni dobře. Pro přehlednost jsou kritéria značena čísla a podkritéria písmeny – např. kritérium Kvalita plánu výchovy a péče je značeno 1a–1f.

Pro metodické rozpracování standardů kvality byla zvolena následující struktura:

- **VÝKLAD** objasňuje jednotlivá kritéria/podkritéria
- **TABULKY** zahrnují předmět kontroly s popisem nežádoucí, dobré či výborné kvality plnění standardů ke každému kritériu/podkritériu a pod nimi konkrétnější popisy pro naplňování dobré úrovně (1 bod), uvedené odkazy usnadní přechod do souvisejících příloh, součástí tabulek je také hodnoticí škála
- **PŘÍLOHY:**
 - přílohy A s popisy nežádoucí kvality (0 bodů) v podobě nedostatků a jejich důsledky a s popisy výborné kvality (2 body) v podobě příkladů dobré praxe
 - přílohy B s příklady postupů, které mohou vést k naplňování kritérií
 - slovníček s vysvětlením některých pojmů, které jsou v textu značeny modře (v elektronické podobě je možné se proklikem dostat k jejich objasnění)

Zvolená struktura je primárně určena ke kontrolní činnosti, může však sloužit také jako cenné vodítko pro interní, tj. [vlastní hodnocení](#) činnosti dětské skupiny. Je možné si na jednotlivé výroky předmětu kontroly obsažené v tabulkách odpovědět a zjistit tak, na které oblasti se zaměřit při hledání cesty ke zvýšení kvality. Rovněž je možné nechat se vést příklady či si uvědomit nedostatky a případná rizika obsažená v Přílohách A.

Struktura metodické části

OBLAST	KRITÉRIUM ¹ výklad, cíl a předmět kontroly	PODKRITÉRIUM splněno „dobře“	Příloha A nedostatky a dobrá praxe nesplněno, splněno „výborně“	Příloha B příklady postupů
Péče o dítě a naplňování potřeb dítěte	1. Plán výchovy a péče	1/a–1/f	A1/a–A1/f	B1/a–B1/f
	2. Adaptace	2/a–2/c	A2/a–A2/c	B2/a–B2/c
	3. Vývoj dítěte	3	A3	B3
	4. Komunikace s rodiči	4	A4	B4
Personální zabezpečení	5. Péče o zaměstnance	5/a–5/b	A5/a–A5/b	B5/a–B5/b
	6. Vzdělávání pečujících osob	6/a–6/b	A6/a–A6/b	B6/a–B6/b
Provozní zabezpečení	7. Dodržování vnitřních pravidel	7/a–7/b	A7/a–A7/b	B7/a–B7/b
	8. Bezpečnost dětí	8/a–8/b	A8/a–A8/b	B8/a–B8/b
	9. Mimořádné situace	9	A9	B9

¹ Názvy kritérií jsou pro účely přehlednosti heslovitě zkráceny

2.1 Oblast péče o dítě a naplňování potřeb dítěte

2.1.1 Kvalita plánu výchovy a péče

Výklad kritéria

Plán výchovy a péče (dále také „PVP“) představuje v dětské skupině zásadní dokument, protože je výchozím podkladem pro práci s dětmi, sjednocuje působení pečujících osob a informuje rodiče, případně veřejnost, o činnosti dětské skupiny. Zákon č. 247/2014 Sb. ukládá dětským skupinám povinnost PVP zpracovat a zajistit jeho dodržování a zveřejnit jej v prostorách přístupných rodičům². PVP je také přílohou Smlouvy o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině (dále jen „smlouva s rodiči“). Z hlediska standardů kvality plán výchovy a péče:

- zohledňuje věkové složení dětí
- zohledňuje individuální potřeby každého dítěte vzhledem k jeho zdravotnímu a psychickému stavu
- nastavuje vhodné [psychosociální podmínky](#) výchovné péče v dětské skupině
- je založen na výchovných hodnotách a přístupech umožňujících dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména [kognitivní](#), sociální, emocionální, fyzické a jazykové schopnosti a dovednosti
- upravuje podmínky a způsoby zajištění péče v případě přijetí dítěte se [specifickými potřebami](#)
- část dne je vyhrazena pobytu venku

Cílem zařazení kritéria je vést dětské skupiny ke zkvalitňování tvorby PVP a jeho naplňování. S tvorbou PVP vám může například pomoci on-line workshop [Inspirace pro tvorbu plánu výchovy a péče](#), který vznikl v rámci projektu „Podpora implementace dětských skupin“.³

K naplňování tohoto kritéria napomáhají profesní schopnosti, znalosti a zkušenosti pečujících osob a úzce spolupracující tým.

Předmětem kontroly kritéria je nejen kvalita zpracování PVP, ale také jeho realizace, tj. jeho naplňování. Kontrolní činnost proto zahrnuje jak analýzu písemné podoby PVP, tak sledování podmínek, procesu a výsledků realizované péče a výchovy. Při hodnocení je v případech, kde není přímo vyžadována písemná forma, upřednostněna praxe před nenaplňovanými písemnými prohlášeními.

² § 10 odst. 2 a 3 zákona o DS: (2) Poskytovatel je povinen zpracovat a zajistit dodržování plánu výchovy a péče o dítě, rozvoje schopností, kulturních a hygienických návyků dítěte (dále jen „plán výchovy a péče“) se zaměřením na formování osobnosti dítěte a fyzický a psychický vývoj dítěte. Je zakázáno používat vůči dítěti nepřiměřený výchovný prostředek nebo omezení anebo takové výchovné prostředky, které se dotýkají důstojnosti dítěte nebo které jakkoli ohrožují jeho zdraví, tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. (3) Poskytovatel je povinen zpřístupnit vnitřní pravidla a plán výchovy a péče v prostorách, v nichž je služba péče o dítě v dětské skupině poskytována a které jsou přístupné rodiči, popřípadě též zpřístupní vnitřní pravidla a plán výchovy a péče způsobem umožňujícím dálkový přístup.

³ On-line workshop najdete na stránkách www.dsmpsv.cz v sekci Pro poskytovatele – On-line workshopy.

Kritérium standardu kvality: KVALITA PLÁNU VÝCHOVY A PÉČE	PŘEDMĚT KONTROLY – HODNOTICÍ ŠKÁLA (popis, za jakých podmínek pod/kritérium není splněno – je splněno dobře – je splněno výborně)		
Podkritérium standardu kvality 1/a	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Plán výchovy a péče (dále jen PVP) zohledňuje věkové složení dětí .	PVP ani praxe nezohledňují věkové složení dětí. PVP zohledňuje , ale praxe nezohledňuje věkové složení dětí.	PVP i praxe zohledňují věkové složení. PVP nezohledňuje , ale praxe zohledňuje věkové složení dětí.	PVP i praxe příkladně zohledňují věkové složení dětí.
Popis podkritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“: - Obsah PVP (např. popis podmínek, výchovných přístupů, zvolená témata apod.) je přiměřený, tj. přizpůsobený věkovému složení dětí. - V praxi pečující osoby přizpůsobují výchovné cíle, aktivity a metody věku a schopnostem dětí (např. ulehčením či ztížením aktivit, poskytnutím slovní podpory, ukázky, dopomoci, delšího času apod.). Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz Příloha A1/a. V Příloze B1 je možné nalézt příklad systému plánování.			
Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b

Podkritérium standardu kvality 1/b	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
PVP zohledňuje individuální potřeby každého dítěte vzhledem k jeho zdravotnímu a psychickému stavu.	PVP ani praxe nezohledňují individuální potřeby každého dítěte vzhledem k jeho zdravotnímu a psychickému stavu. PVP zohledňuje, ale praxe nezohledňuje individuální potřeby každého dítěte vzhledem k jeho zdravotnímu a psychickému stavu.	PVP i praxe zohledňují individuální potřeby každého dítěte vzhledem k jeho zdravotnímu a psychickému stavu. PVP nezohledňuje, ale praxe zohledňuje individuální potřeby každého dítěte vzhledem k jeho zdravotnímu a psychickému stavu.	PVP i praxe příkladně zohledňují individuální potřeby každého dítěte vzhledem k jeho zdravotnímu a psychickému stavu.
Popis podkritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“: - PVP informuje o tom, že dětská skupina zohledňuje potřeby každého dítěte, nebo tato skutečnost z popisovaných souvislostí vyplývá (např. PVP zmiňuje práci s dětmi organizovanou skupinově i individuálně, práci na základě průběžného sledování jejich vývoje, působení na děti podle aktuálního psychického a zdravotního stavu, individuální přístup k dětem se specifickými potřebami atd.). - Při sledování praxe je zřejmé, že dětská skupina zohledňuje individuální potřeby, psychický a zdravotní stav dítěte a přizpůsobuje jim podmínky (např. přístupem k dítěti, organizací činností). Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz Příloha A1/b. V Příloze B1 je možné nalézt příklad systému plánování.			
Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b

Podkritérium standardu kvality 1/c	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
PVP nastavuje vhodné psychosociální podmínky výchovné péče v dětské skupině.	PVP ani praxe nenastavují vhodné psychosociální podmínky výchovné péče v dětské skupině. PVP nastavuje, ale praxe nenastavuje vhodné psychosociální podmínky výchovné péče v dětské skupině.	PVP i praxe nastavují vhodné psychosociální podmínky výchovné péče v dětské skupině. PVP nenastavuje, ale praxe nastavuje vhodné psychosociální podmínky výchovné péče v dětské skupině.	PVP i praxe (týkající se všech zaměstnanců) nastavují optimální psychosociální podmínky výchovné péče v dětské skupině.

Výklad podkritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“:

- PVP **informuje** o tom, že dětská skupina nastavuje vhodné [psychosociální podmínky](#), nebo tato skutečnost z popisovaných souvislostí vyplývá (např. dětská skupina v PVP zmiňuje přístup k dětem jako vstřícný, partnerský, empatický atd., v PVP uvádí, že podporuje příznivé sociální prostředí, aby se v něm děti cítily jistě, bezpečně, spokojeně apod.).
- Při sledování **praxe** je zřejmé, že v dětské skupině panují příznivé psychosociální podmínky vyvolávající pozitivní [sociální klima](#), v němž se děti projevují přirozeně a spokojeně.

Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz [Příloha A1/c](#).

V [Příloze B1](#) je možné nalézt příklad systému plánování.

Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b
----------------------	-----	-----	-----

Podkritérium standardu kvality 1/d	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
PVP je založen na výchovných hodnotách a přístupech umožňujících dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména kognitivní, sociální, emocionální, fyzické a jazykové schopnosti a dovednosti.	HODNOTY PVP ani praxe nejsou založeny na výchovných hodnotách umožňujících dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména kognitivní, sociální, emocionální, fyzické a jazykové schopnosti a dovednosti. PVP je založen, ale praxe založena není na výchovných hodnotách umožňujících dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména kognitivní, sociální, emocionální, fyzické a jazykové schopnosti a dovednosti. PŘÍSTUPY PVP ani praxe nejsou založeny na výchovných přístupech umožňujících dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména kognitivní, sociální, emocionální, fyzické a jazykové schopnosti a dovednosti. PVP je založen, ale praxe není založena na výchovných hodnotách umožňujících dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména kognitivní, sociální, emocionální, fyzické a jazykové schopnosti a dovednosti.	HODNOTY PVP i praxe jsou založeny na výchovných hodnotách umožňujících dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména <u>kognitivní</u>, sociální, emocionální, fyzické a jazykové schopnosti a dovednosti. PVP není založen, ale praxe je založena na výchovných hodnotách umožňujících dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména kognitivní, sociální, emocionální, fyzické a jazykové schopnosti a dovednosti. PŘÍSTUPY PVP i praxe jsou založeny na výchovných přístupech umožňujících dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména kognitivní, sociální, emocionální, fyzické a jazykové schopnosti a dovednosti. PVP není založen, ale praxe je založena na výchovných přístupech umožňujících dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména kognitivní, sociální, emocionální, fyzické a jazykové schopnosti a dovednosti.	HODNOTY I PŘÍSTUPY PVP jasně popisuje výchovné hodnoty a přístupy, praxe je s nimi v souladu a umožňuje dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména v kognitivních, sociálních, emocionálních, fyzických a jazykových schopnostech a dovednostech.

Výklad podkritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“:

- V PVP jsou vyjádřeny **výchovné hodnoty**, na které konkrétní dětská skupina klade důraz (týká se zejména priorit dětské skupiny, příp. jejího zaměření), např. na zajištění potřeb, rozvoj schopností, kulturních a hygienických návyků, rozvoj osobnosti, fyzického a psychického vývoje dítěte (viz zákon č. 247/2014 Sb.) nebo podporu [socializace](#), samostatnosti, rozvoj komunikace a jazyků apod. nebo hodnoty společností obecně uznávané, jakými jsou např. vedení dětí ke vzájemné pomoci, ohleduplnosti, toleranci, odpovědnosti apod., nebo na zaměření na rozvoj pohybové zdatnosti, zdravý životní styl, na ekologickou či sociální oblast atd.
- Při sledování **praxe** je zřejmé, že vyhlášené hodnoty se odrážejí ve výchovných podmínkách, v práci s dětmi a ve výchovných výsledcích (např. při zaměření dětské skupiny na pohybovou oblast mají děti mnoho příležitostí k pohybu: od ranních her se spontánním využíváním překážkových drah a cvičebních pomůcek přes pravidelné zařazování [řízených aktivit](#) pohybových a nabídku pohybových kurzů a zájmových aktivit až po využívání zahrady s prvky vyzývajícími k pohybu, návštěvy tělocvičny, sportovního hřiště, bazénu atd.).
- V PVP jsou vyjádřeny **výchovné přístupy**, např. podporující (samostatnost, rozhodování, sebevědomí, zájmy, nadání aj.), partnerský (založený na dohodě, solidaritě a spolupráci aj.), podněcující (k aktivitě, vlastní volbě aj.), vstřícný (založený na empatii, porozumění a pomoci aj.), integrovaný (s učením v tematických celcích zahrnujících aktivity z různých oblastí) apod.
- Při sledování **praxe** je zřejmé, že vyhlášené přístupy jsou uplatňovány.
- Při naplňování plánu výchovy a péče je dětem věnována náležitá **péče** a ve výchovné práci jsou využívány vhodné výchovné **přístupy** a účinné **metody**, jejichž prostřednictvím je u dětí dosahováno pozitivních **výsledků** v upevňování hygienických a kulturních návyků a rozvoji [kognitivních](#), sociálních, emocionálních, fyzických a jazykových schopností a dovedností.

Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz [Příloha A1/d](#).

V [Příloze B1](#) je možné nalézt příklad systému plánování.

Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b
----------------------	-----	-----	-----

Podkritérium standardu kvality 1/e	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Plán výchovy a péče upravuje podmínky a způsoby zajištění péče v případě přijetí dítěte se specifickými potřebami. (Upozornění: Pro splnění kritéria je nezbytná písemná úprava v PVP.)	PVP neupravuje podmínky a způsoby zajištění péče v případě přijetí dítěte se specifickými potřebami. PVP upravuje podmínky a způsoby zajištění péče, v praxi však pro přijaté dítě se specifickými potřebami nejsou uplatňovány. PVP neupravuje podmínky a způsoby zajištění péče v případě přijetí dítěte se specifickými potřebami, v praxi není přijaté dítě se specifickými potřebami podporováno.	PVP upravuje podmínky a způsoby zajištění péče v případě přijetí dítěte se specifickými potřebami, v praxi jsou tyto podmínky pro přijaté dítě se specifickými potřebami uplatňovány.	PVP upravuje podmínky a způsoby zajištění péče v případě přijetí dítěte se specifickými potřebami, dětská skupina je schopna poskytnout podporu dítěti a jeho rodině.

Popis podkritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“:

- **PVP informuje o tom**, že dětská skupina děti se specifickými potřebami:
 - **nepřijímá** (nejlépe s uvedením důvodu např. nemá vytvořené prostorové a materiální podmínky, navýšený a v těchto otázkách kvalifikovaný personál apod.)
 - **přijímá** s uvedením **podmínek** (např. dětská skupina v PVP vyjadřuje, že je přijímání dětí se specifickými potřebami otevřená, ale vyhrazuje si právo potřeby dítěte a podmínky projednat s rodiči, týmem a příp. odborníkem, a pokud je nebude schopna naplnit, poskytovatel je oprávněn dítě nepřijmout / pokud má dětská skupina v přijímání dětí s určitými specifiky jasno nebo má s nimi již předchozí zkušenosti, je na místě v PVP stručně popsat podmínky a způsoby zajištění péče o takové dítě např. má personální zajištění, vybavení, pomůcky, upravený režim dne, dietní stravu, umí zprostředkovat odbornou pomoc, nebo dětská skupina v PVP uvádí schopnost se rychle přizpůsobit specifickým potřebám dětí, pokud taková potřeba ze strany rodičů nastane).
- Zveřejněné informace jsou v souladu s **praxí**.
- Dětská skupina u dítěte, u něhož se specifické potřeby projeví až v průběhu docházky, situaci řeší ve spolupráci s rodinou, příp. se specialisty (např. zjišťuje potřeby dítěte/rodiny, podmínky postupně upravuje, rodině poskytuje podporu, příp. pro dítě doporučí specializovanou péči).

Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz [Příloha A1/e](#).

V [Příloze B1](#) je možné nalézt příklad systému plánování.

Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b
----------------------	-----	-----	-----

Podkritérium standardu kvality 1/f	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Část dne je vyhrazena pobytu venku .	V režimu dne není dostatečný prostor pro uspokojování potřeb dětí při pobytu venku.	V režimu dne je dostatečný prostor pro uspokojování potřeb dětí při pobytu venku.	V režimu dne je příkladný prostor pro uspokojování potřeb dětí při pobytu venku.

Popis podkritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“:

- DS v režimu dne **informuje** o délce pobytu venku, příp. poskytuje další informace o pobytu venku (např. o povětrnostních podmínkách, za kterých nebývá pobyt venku uskutečněn, o zabezpečení dětí, vč. personálního zajištění, o místě či obsahu pobytu venku).
- Uskutečňování a délka pobytu venku je v souladu s potřebami dětí, velké dětské skupiny od 13 dětí naplňují zákonnou povinnost danou vyhláškou č. 410/2005 Sb.⁴, malé dětské skupiny se podmínkami danými vyhláškou ve prospěch uspokojování potřeb dětí inspirují.
- Při sledování **praxe** je zřejmé, že pobyt venku je uskutečňován v přiměřené délce k potřebám dětí a povětrnostním podmínkám, s ohledem na bezpečnost dětí, s přiměřeným programem a s využíváním místních příležitostí.

Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz [Příloha A1/f](#).

[V Příloze B1](#) je možné nalézt příklad systému plánování.

Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b
BODOVÁNÍ KRITÉRIA KVALITA PLÁNU VÝCHOVY A PÉČE	5 bodů a méně = 0	6–8 bodů = 1 bod	9–12 bodů = 2 body
HODNOCENÍ	Kritérium nesplněno.	Kritérium splněno dobře.	Kritérium splněno výborně.

⁴ § 21 odst. 2: V zařízeních pro výchovu a vzdělávání a provozovnách pro výchovu a vzdělávání pro děti předškolního věku je denní doba pobytu venku zpravidla 2 hodiny dopoledne, odpoledne se řídí délkou pobytu dětí v zařízení. V zimním i letním období lze dobu pobytu venku upravit s ohledem na venkovní teploty. Pobyt venku může být dále zkrácen nebo zcela vynechán pouze při mimořádně nepříznivých klimatických podmínkách a při vzniku nebo možnosti vzniku smogové situace. V letních měsících se provoz přizpůsobí tak, aby bylo možné přenést výchovnou činnost dětí do venkovního prostředí nebo stíněných teras v co největším rozsahu.

2.1.2 Postup při adaptaci dítěte na pobyt v dětské skupině

Výklad kritéria

Adaptací se rozumí přizpůsobení se novým podmínkám. V našem případě se jedná o adaptaci dětí na prostředí dětské skupiny. Součástí úspěšné adaptace je schopnost dítěte odloučit se od rodiny.

Adaptační proces představuje určitou psychickou zátěž, a to nejen pro děti, ale často i pro rodiče. Proces začleňování nových dětí do života dětské skupiny klade vyšší nároky také na personál. Pečující osoby mohou dětem i rodičům pomoci toto období překonat. Je však třeba, aby se v problematice dobře orientovaly. Za tím účelem vydal projekt MPSV „Podpora implementace dětských skupin“ samostatnou publikaci [Adaptační program pro děti v dětské skupině s akcentem na věkovou a vývojová specifika a natočil on-line workshop Adaptace a vývoj dítěte⁵](#) určené všem, kteří jsou účastni adaptace dětí.

Vzhledem k potřebě zajistit dětem a rodičům pro toto období potřebné podmínky byla oblast zahrnuta do standardu kvality. Pro hodnocení ji můžeme rozdělit do následujících tří podkritérií, podle nichž poskytovatel pro naplnění zákonných povinností:

- zpracuje písemně proces nástupu dítěte do dětské skupiny a podle těchto pravidel postupuje
- zohledňuje individuální potřeby dítěte
- seznámí rodiče s pravidly postupu při adaptaci na pobyt v dětské skupině a pokud možno aktivně je zapojuje do procesu adaptace

Cílem zařazení kritéria je podpora adaptačního procesu v dětských skupinách tak, aby zvolené postupy byly efektivní a adaptace byla pro dítě (i jeho sociální prostředí) psychicky příznivá a nenarušovala jeho zdravý rozvoj.

K naplňování kritéria napomáhají profesní předpoklady pečujících osob (sociální a komunikativní dovednosti, citlivost, všímavost, trpělivost apod.).

Jako u předchozího kritéria kontrola vychází z hodnocení kvality písemného zpracování procesu nástupu dítěte do dětské skupiny (promyšlený, praxi nápomocný obsah) a jeho naplňování. Kontrolní činnost proto zahrnuje analýzu dokumentu a podle podmínek, tj. podle aktuální ne/přítomnosti adaptujících se dětí, buď přímé sledování procesu, či sledování přístupu pečujících osob k dětem a rozhovory s nimi, příp. s rodiči.

⁵ Publikaci naleznete na www.dsmpsv.cz v sekci Pro poskytovatele – Informační materiály, on-line workshop potom v sekci Pro poskytovatele – On-line workshopy.

Kritérium standardu kvality: POSTUP PŘI ADAPTACI DÍTĚTE NA POBYT V DĚTSKÉ SKUPINĚ	PŘEDMĚT KONTROLY – HODNOTICÍ ŠKÁLA (popis, za jakých podmínek pod/kritérium není splněno – je splněno dobře – je splněno výborně)		
Podkritérium standardu kvality 2/a	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Poskytovatel písemně zpracuje proces nástupu dítěte do dětské skupiny a podle těchto pravidel postupuje .	Poskytovatel nemá písemně zpracovaný proces nástupu. Poskytovatel má písemně zpracovaný proces nástupu, ale v praxi podle pravidel nepostupuje .	Poskytovatel má písemně zpracovaný proces nástupu a podle těchto pravidel postupuje (příp. po dohodě s rodiči proces a podmínky dle potřeb upravuje).	Poskytovatel má návodně popsaný proces nástupu a podle těchto pravidel postupuje , příp. po dohodě s rodiči proces a podmínky dle potřeb variabilně upravuje .
Popis podkritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“: - Poskytovatel má písemně zpracovaný proces nástupu dítěte do dětské skupiny, jehož obsah napomáhá adaptaci dítěte (je srozumitelný, v podmínkách dětské skupiny uplatnitelný, tj. „šitý na míru“ konkrétním podmínkám dětské skupiny např. poskytovatel posílí personál v době příchodů adaptujících se dětí v časnějších hodinách v návaznosti na směnné služby rodičů). - Dětská skupina dle těchto pravidel postupuje, tj. stanovený postup je rodičům zaručen, není-li dohodnuto jinak. Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz Příloha A2/a. V Příloze B2 je možné nalézt příklad systému k adaptačnímu procesu.			
Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b

Podkritérium standardu kvality 2/b	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Poskytovatel při adaptaci zohledňuje individuální potřeby dítěte.	Poskytovatel při adaptaci nezohledňuje individuální potřeby dítěte.	Poskytovatel při adaptaci zohledňuje individuální potřeby dítěte.	Poskytovatel při adaptaci vytváří optimální podmínky a příkladně zohledňuje individuální potřeby dítěte.
Popis podkritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“: - Poskytovatel při přijímání dítěte zjišťuje případné individuální potřeby dítěte, pečující osoby se na nich dále domlouvají s rodiči, příp. dohodnou přístup k dítěti nebo úpravu podmínek či adaptačního procesu. - Pečující osoby v praxi věnují nově přijatým dětem zvýšenou individuální pozornost a citlivě reagují na jejich potřeby. Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz Příloha A2/b. V Příloze B2 je možné nalézt příklad systému k adaptačnímu procesu.			
Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b

Podkritérium standardu kvality 2/c	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Poskytovatel s pravidly postupu při adaptaci dítěte na pobyt v dětské skupině seznámí rodiče dítěte a pokud možno je aktivně zapojuje do procesu adaptace.	Poskytovatel s pravidly postupu při adaptaci dítěte na pobyt v dětské skupině neseznámil rodiče dítěte. Poskytovatel do procesu adaptace rodiče nezapojuje .	Poskytovatel s pravidly postupu při adaptaci dítěte na pobyt v dětské skupině seznámil rodiče dítěte. Poskytovatel do procesu adaptace rodiče pokud možno zapojuje .	Poskytovatel s pravidly postupu při adaptaci dítěte na pobyt v dětské skupině vždy seznamuje rodiče dítěte a v případě potřeby s nimi projednává úpravu na základě dohody. Poskytovatel s rodiči úzce spolupracuje a pokud možno je do procesu adaptace aktivně zapojuje .

Výklad podkritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“:

- Poskytovatel **seznamuje** rodiče s pravidly dětské skupiny, která má stanovena pro adaptační proces, seznámení rodičů je doložitelné (např. na základě zveřejnění informací, údajů ve vnitřních pravidlech, PVP, e-mailu, zápisem z informační schůzky s rodiči, podpisem dokumentu atd.).
- Pečující osoby pravidelně informují rodiče o průběhu adaptace, případně je dle potřeb **zapojují** do adaptačního procesu na základě oboustranné dohody. Rodiče se mohou účastnit adaptace dětí různými formami (např. osobní přítomností v dětské skupině, průběžnými domluvy s pečujícími osobami / poskytovatelem na úpravách adaptačního procesu).

Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz [Příloha A2/c](#).

V [Příloze B2](#) je možné nalézt příklad systému k adaptačnímu procesu.

Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b
BODOVÁNÍ KRITÉRIA POSTUP PŘI ADAPTACI DÍTĚTE NA POBYT V DĚTSKÉ SKUPINĚ	0–2 = 0 bodů	3–4 = 1 bod	5–6 = 2 body
HODNOCENÍ	Kritérium nesplněno.	Kritérium splněno dobře.	Kritérium splněno výborně.

2.1.3 Sledování vývoje dítěte

Výklad kritéria

Sledováním vývoje dítěte se rozumí cílené pozorování (v přirozených i připravených podmínkách) jeho potřeb, projevů a výkonů a jejich vyhodnocování. Je základem pro [individuální podporu](#) dítěte.

Cílem zařazení tohoto kritéria je snaha posílit v dětských skupinách individuální práci s dítětem na základě jeho poznání a tím mu umožnit rozvíjet osobnost co nejlépe jeho vývojové úrovni. Sledováním vývoje dítěte lze zachytit také případné vývojové odlišnosti. V tom případě může být dítěti včas poskytnuta cílená podpora.

K naplňování kritéria napomáhají profesní předpoklady pečujících osob, jakými jsou znalosti, zkušenosti a osobnostní nastavení pečujících osob (pozorovací talent, schopnost objektivního posuzování atd.). Nemalou měrou pak i schopnost vytvořit sociálně bezpečné prostředí, v němž se děti cítí dobře a mohou přirozeně projevit svůj potenciál, který je možné dál rozvíjet. V případě informování rodičů o zjištěních (např. o vývojových odlišnostech) záleží na taktu a schopnostech pečujících osob vzbudit v rodičích důvěru a téma citlivě otevřít.

Kontrola naplňování tohoto kritéria probíhá prostřednictvím analýzy výsledků práce dětí a písemných dokumentů (pokud je dětská skupina zakládá a vede), pozorováním a rozhovory vedoucími ke zjištění, jak dětská skupina vývoj dítěte sleduje a jak s výsledky sledování pracuje.

Kritérium standardu kvality: SLEDOVÁNÍ VÝVOJE DÍTĚTE	PŘEDMĚT KONTROLY– HODNOTICÍ ŠKÁLA (popis, za jakých podmínek pod/kritérium není splněno – je splněno dobře – je splněno výborně)		
Kritérium standardu kvality 3	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Poskytovatel nastaví pozorovací a vyhodnocovací procesy ve vývoji dítěte.	Poskytovatel nemá nastavené pozorovací a vyhodnocovací procesy ve vývoji dítěte, v praxi jsou děti sledovány intuitivně, výsledky nejsou využívány při další práci s dítětem, nebo jsou využívány nahodile, málo efektivně.	Poskytovatel má nastavené pozorovací a vyhodnocovací procesy ve vývoji dítěte, které v praxi využívá ve prospěch dítěte.	Poskytovatel má nastavené pozorovací a vyhodnocovací procesy ve vývoji dítěte se systematickými písemnými záznamy , které jsou v praxi efektivně využívány ve prospěch dítěte, pokud možno i ve spolupráci s rodinou .
Popis kritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“: - Poskytovatel má dohodnuté procesy pro sledování vývoje dětí (např. pečující osoby pozorují vývoj každého dítěte a průběžně či pravidelně slovně nebo písemně vyhodnocují jeho aktuální stupeň ve sledovaných oblastech, domlouvají se na dalším společném působení na dítě, příp. na spolupráci s rodiči, zakládají či fotí výtvořky dítěte, z nichž v čase sledují jeho vývojový posun). - Pečující osoby z takto získaných informací čerpají podněty pro individuální podporu dětí (např. v denních přípravách v rámci tzv. individuálního zaměření, kdy jsou v plánovaných řízených nebo spontánních činnostech dětem nabízeny aktivity v různých variantách, v nichž si mohou určité znalosti/dovednosti procvičit). Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz Příloha A3. V Příloze B3 je možné nalézt příklad systému ke sledování vývoje dítěte.			
BODOVÁNÍ KRITÉRIA SLEDOVÁNÍ VÝVOJE DÍTĚTE	0 = 0 bodů	1 = 1 bod	2 = 2 body
HODNOCENÍ	Kritérium nesplněno.	Kritérium splněno dobře.	Kritérium splněno výborně.

2.1.4 Komunikace s rodiči dítěte o potřebách a vývoji dítěte

Výklad kritéria

Komunikace s rodiči představuje v dětské skupině zásadní nástroj péče a výchovy i nástroj podpory dítěte v jeho rozvoji. Je výchozím bodem pro práci v dětské skupině. Na dobře zvládnuté komunikaci s rodiči stojí velká část úspěchu její činnosti.

Cílem zařazení tohoto kritéria je podpora komunikace mezi zástupci dětské skupiny a rodiči tak, aby přispívala ke kvalitní péči a výchově dítěte.

K naplňování tohoto kritéria napomáhají předpoklady pečujících osob, a to jak profesní, tak osobnostní (orientace v oblasti [efektivní komunikace](#), schopnost vést taktní, partnerskou komunikaci), a především schopnost vzbudit v rodičích důvěru. Příspěvek ke zlepšení v této oblasti může on-line workshop, který vznikl v rámci projektu „Podpora implementace dětských skupin“ a nese název [Základy komunikace a asertivního jednání](#)⁶.

Předmětem kontroly naplňování kritéria jsou analýza písemných dokumentů či zveřejněných informací a zjišťování (pozorování, rozhovory), jakým způsobem dětská skupina postupuje (zda má stanoven funkční systém s příležitostmi k oboustranné komunikaci o péči a výchovných otázkách).

⁶ Workshop najdete na www.dsmpsv.cz v sekci Pro poskytovatele – On-line workshopy.

Kritérium standardu kvality: KOMUNIKACE S RODIČI DÍTĚTE O POTŘEBÁCH A VÝVOJI DÍTĚTE	PŘEDMĚT KONTROLY – HODNOTICÍ ŠKÁLA (popis, za jakých podmínek pod/kritérium není splněno – je splněno dobře – je splněno výborně)		
Kritérium standardu kvality 4	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Pečující osoby průběžně a pravidelně konzultují s rodiči potřeby a vývoj dítěte.	Pečující osoby dostatečně, průběžně a pravidelně ne konzultují potřeby a vývoj dítěte.	Pečující osoby konzultují průběžně a pravidelně s rodiči potřeby a vývoj dítěte, poskytovatel rodiče o možnosti konzultací informuje .	Poskytovatel má stanovený systém pro komunikaci s rodiči, o němž jsou rodiče informováni a který poskytuje příležitosti k průběžným a pravidelným konzultacím k potřebám a vývoji dítěte na základě systematického sledování dítěte .
Popis kritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“: - Pečující osoby s rodiči konzultují potřeby a vývoj dítěte (tj. vzájemně se o nich informují, v případě potřeby se domlouvají na společném postupu působení na dítě) průběžně a pravidelně (zejména při předávání dítěte, tj. při denním kontaktu a podle potřeby). - Poskytovatel rodiče informuje (např. prostřednictvím vnitřních pravidel, plánu výchovy a péče, zveřejněnou informací na nástěnce apod.) o příležitostech ke konzultacím s pečujícími osobami / vedením dětské skupiny (např. nabízí konzultace formou individuálních setkání v dohodnutém čase, rozhovor při třídních schůzkách a jiných akcích při zajištěném soukromí), které v případě potřeby a zájmu mohou rodiče využít. Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz Příloha A4. V Příloze B4 je možné nalézt příklad systému pro komunikaci s rodiči.			
BODOVÁNÍ KRITÉRIA KOMUNIKACE S RODIČI DÍTĚTE O POTŘEBÁCH A VÝVOJI DÍTĚTE	0 = 0 bodů	1 = 1 bod	2 = 2 body
HODNOCENÍ	Kritérium nesplněno.	Kritérium splněno dobře.	Kritérium splněno výborně.

2.2 Oblast personálního zabezpečení

2.2.1 Péče o zaměstnance

Výklad kritéria

Péčí o zaměstnance se rozumí vytváření takových podmínek zaměstnavatelem, aby zaměstnanci mohli odvádět sjednanou práci v požadované kvalitě. Jedná se o podmínky nad rámec zákoníku práce, pomocí nichž je na pracovišti vytvářeno vhodné klima a nedochází k vyhoření zaměstnanců. Dodržování zákonných povinností zaměstnavatele vůči zaměstnancům je samozřejmým předpokladem (práva daná zákoníkem práce a Listinou základních práv a svobod, např. právo na ochranu zdraví, na soukromí, zachování lidské důstojnosti, dobré pověsti, právo vyjadřovat své názory atd.).

Cílem zařazení kritéria je podpořit v dětských skupinách kvalitní personální podmínky, tzn. podpořit spokojenost a stabilitu zaměstnanců schopných dětem vytvořit [sociálně bezpečné](#) a [výchovně podnětné prostředí](#).

K naplňování tohoto kritéria napomáhají schopnosti a dovednosti managementu, a to zejména organizační (nastavování mechanismů ke kvalitní činnosti instituce) a sociální (způsob komunikace, spolupráce, vedení a motivování týmu). Pro kvalitní řízení je důležitá i profesní orientace. Řídící funkce a povinnosti mohou být rozděleny mezi více pozic. Této oblasti se věnují on-line workshopy, které vznikly v rámci projektu „Podpora implementace dětských skupin“ a nesou názvy [Jak řešit neshody a konflikty na pracovišti](#), [Základy komunikace a asertivního jednání nebo Time management aneb Jak získat více času na práci a „na život“](#), [sladování práce a rodiny](#).⁷

Kontrola se opírá zejména o zjištění vycházející z pozorování (klima, komunikace, pracovní podmínky) a o rozhovory s poskytovatelem a zaměstnanci.

⁷ On-line workshopy najdete na www.dsmpsv.cz v sekci Pro poskytovatele – On-line workshopy.

Kritérium standardu kvality: PÉČE O ZAMĚSTNANCE	PŘEDMĚT KONTROLY– HODNOTICÍ ŠKÁLA (popis, za jakých podmínek standard kvality není splněn – je splněn dobře – je splněn výborně)		
Podkritérium standardu kvality 5/a	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Poskytovatel jasně vymezuje práva a povinnosti v rámci jednotlivých činností zaměstnanců podílejících se na poskytování služby péče o dítě v dětské skupině.	Poskytovatel nevymezuje jasně práva a povinnosti v rámci jednotlivých činností zaměstnanců podílejících se na poskytování služby péče o dítě v dětské skupině.	Poskytovatel jasně vymezuje práva a povinnosti v rámci jednotlivých činností zaměstnanců podílejících se na poskytování služby péče o dítě v dětské skupině.	Poskytovatel jasně a efektivně vymezuje práva a povinnosti v rámci jednotlivých činností zaměstnanců podílejících se na poskytování služby péče o dítě v dětské skupině.
Popis kritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“: • Poskytovatel jasně vymezuje pozice zaměstnanců a jejich případné pravomoci a kompetence (u poskytovatele se složitější organizační strukturou např. organizačním schématem, delegovanými oblastmi, příp. pověřenými, rozpisem kompetencí/zodpovědností). • Poskytovatel organizuje činnost dětské skupiny na základě jasného vymezení povinností zaměstnanců (určených zejména v pracovních náplních, rozvrzích práce), zodpovědností a dílčích úkolů (dohodnutých nebo písemně určených např. v zápisech z porad), čímž zajišťuje plynulý chod dětské skupiny (tj. zaměstnanci pracují organizovaně, předvídatelně, pracovní úkony na sebe navazují, pečující osoby se plně věnují dětem, tzn. naplňují stanovený program a stálým dohledem zajišťují jejich bezpečnost). Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz Příloha A5/a. V Příloze B5 je možné nalézt příklad systému péče o zaměstnance.			
Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b

Podkritérium standardu kvality 5/b	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Poskytovatel zajišťuje zaměstnancům podporu , zejména formou evaluace, reflexe, zpětné vazby v kolektivu, psychohygieny nebo supervize.	Poskytovatel nezajišťuje zaměstnancům podporu, zejména formou evaluace, reflexe, zpětné vazby v kolektivu, psychohygieny nebo supervize.	Poskytovatel zajišťuje zaměstnancům podporu, zejména formou evaluace , reflexe , zpětné vazby v kolektivu, psychohygieny nebo supervize .	Poskytovatel zajišťuje zaměstnancům nadstandardní podporu, zejména formou evaluace, reflexe, zpětné vazby v kolektivu, psychohygieny nebo supervize.
Popis kritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“: - Poskytovatel průběžně sleduje a vyhodnocuje kvalitu práce zaměstnanců a v reakci na to uplatňuje vhodnou podporu či přijímá opatření s převahou pozitivní motivace a pobídek. - Poskytovatel vytváří zaměstnancům příznivé pracovní podmínky, a to i s ohledem na jejich psychohygienické potřeby (např. pozitivní klima, přiměřené pracovní zatížení / rozvrh služeb / rozdělení úkolů, supervize při řešení náročných pracovních situací či konfliktů, týmové akce). Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz Příloha A5/b. V Příloze B5 je možné nalézt příklad systému péče o zaměstnance.			
Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b
BODOVÁNÍ KRITÉRIA PÉČE O ZAMĚSTNANCE	0–1 = 0	2 = 1 bod	3–4 = 2 body
HODNOCENÍ	Kritérium nesplněno.	Kritérium splněno dobře.	Kritérium splněno výborně.

2.2.2 Kvalita dalšího vzdělávání pečujících osob

Výklad kritéria

Dalším vzděláváním se rozumí koordinovaný proces celoživotního vzdělávání, který je základnou profesního rozvoje. Jedná se o prohlubování kvalifikace (např. v metodikách práce s dětmi, v psychologii, ve výchovných metodách a v ošetrovatelské péči včetně přípravy na poskytnutí první pomoci).

Cílem zařazení kritéria je vést pečující osoby dalším vzděláváním k prohlubování kvalifikace s pozitivním dopadem na práci s dětmi.

Kontrola se v tomto kritériu opírá o zjištění z analýzy dokumentů (tj. z dokladů o absolvování dalšího vzdělávání a podle možností u každé vzdělávací akce také dalších podkladů, z kterých je patrné, o jaký typ vzdělávání se jedná, a příp. z plánu dalšího vzdělávání) a z rozhovorů s poskytovatelem a pečujícími osobami.

Samozřejmým předpokladem je dodržení všech zákonných podmínek, zejména ohledně rozsahu a frekvence vzdělávání a uchovávání dokladů o absolvování vzdělávací aktivity.⁸ Kontrola, zda dochází k pravidelnému vzdělávání v oblasti péče o děti a poskytování první pomoci v potřebném rozsahu, je v kompetenci Státního úřadu inspekce práce a Oblastních inspektorátů práce (neplnění této povinnosti je dle § 22 zákona č. 247/2014 Sb. přestupkem se sankcí až 30 000 Kč).

Projekt MPSV „Podpora implementace dětských skupin“ nabízí řadu seminářů pracovníkům dětských skupin šitých na míru na www.dsmpsv.cz (včetně on-line formy vzdělávání). Výběr z nabídky je možný [zde](#).

⁸ § 5c zákona č. 247/2014 Sb.: Poskytovatel je povinen zajistit pečující osobě další vzdělávání v oblasti péče o dítě v rozsahu nejméně 8 hodin za kalendářní rok a v rámci dalšího vzdělávání má povinnost zajistit pečující osobě absolvování kurzu první pomoci zaměřeného na dětský věk alespoň jednou za 2 kalendářní roky. Poskytovatel je povinen uchovávat doklad o absolvování dalšího vzdělávání po dobu 3 let ode dne jeho vystavení.

Další vzdělávání pečujících osob se považuje za prohlubování kvalifikace dle § 230 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Kritérium standardu kvality: KVALITA DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PEČUJÍCÍCH OSOB	PŘEDMĚT KONTROLY – HODNOTICÍ ŠKÁLA (popis, za jakých podmínek pod/kritérium není splněno – je splněno dobře – je splněno výborně)		
Podkritérium standardu kvality 6/a	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Poskytovatel zjišťuje potřeby pečujících osob v oblasti dalšího vzdělávání s ohledem na skladbu dětí.	Poskytovatel nezjišťuje potřeby pečujících osob v oblasti dalšího vzdělávání s ohledem na skladbu dětí.	Poskytovatel zjišťuje potřeby pečujících osob v oblasti dalšího vzdělávání s ohledem na skladbu dětí.	Poskytovatel zjišťuje potřeby pečujících osob a plánuje oblasti dalšího vzdělávání také s ohledem na potřeby dětské skupiny a skladbu dětí.
Popis kritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“: - Poskytovatel zjišťuje potřeby pečujících osob (sleduje a vyhodnocuje jejich profesní rezervy) a stanovuje oblasti pro prohloubení jejich kvalifikace. - Absolvované další vzdělávání se týká věkové kategorie v dětské skupině (kojeneckého až předškolního věku). Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz Příloha A6/a. V Příloze B6 je možné nalézt příklad systému dalšího vzdělávání pečujících osob.			
Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b

Podkritérium standardu kvality 6/b	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Pečující osoby se účastní vzdělávání, které směřuje k respektu potřeb dětí a které reaguje na aktuální témata v oblasti výchovy a péče o dítě.	Pečující osoby se neúčastní vzdělávání, které směřuje k respektu potřeb dětí a které reaguje na aktuální témata v oblasti výchovy a péče o dítě.	Pečující osoby se účastní vzdělávání, které směřuje k respektu potřeb dětí a které reaguje na aktuální témata v oblasti výchovy a péče o dítě.	Pečující osoby se účastní vzdělávání na základě zjištěných potřeb pečujících osob (a dětské skupiny), které směřuje k respektu potřeb dětí a které reaguje na aktuální témata v oblasti výchovy a péče o dítě.
Popis kritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“: Volba a forma dalšího vzdělávání je směřována k potřebám dětí a aktuálním tématům v oblasti péče a výchovy. Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz Příloha A6/b. V Příloze B6 je možné nalézt příklad systému dalšího vzdělávání pečujících osob.			
Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b
BODOVÁNÍ KRITÉRIA KVALITA DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PEČUJÍCÍCH OSOB	0–1 = 0 bodů	2 = 1 bod	3–4 = 2 body
HODNOCENÍ	Kritérium nesplněno.	Kritérium splněno dobře.	Kritérium splněno výborně.

2.3 Oblast provozního zabezpečení

2.3.1 Dodržování vnitřních pravidel

Výklad kritéria

Vnitřní pravidla představují jeden ze základních dokumentů. Obsahují podstatné údaje o dětské skupině a seznamují rodiče, veřejnost (zejména zájemce o službu) a zaměstnance s podmínkami, za jakých je služba péče o dítě poskytována.

Cílem kritéria je zajistit dodržování vnitřních pravidel a vůči rodičům i veřejnosti potřebnou informovanost o podmínkách poskytované služby.

K naplňování kritéria napomáhají schopnost nastavit v dětské skupině funkční řád a pravidla, dovednost je výstižně a srozumitelně popsat a důslednost v jejich naplňování.

Kontrola probíhá na základě analýzy dokumentu, ověření na místě (zveřejnění dokumentu v prostorách dětské skupiny), pozorování chodu dětské skupiny a rozhovorů s poskytovatelem, příp. se zaměstnanci.

Samozřejmým předpokladem je dodržení všech zákonných požadavků, které se ke zpracování a dodržování vnitřních pravidel vážou.⁹

⁹ § 10 odst. 1 a 3 zákona č. 247/2014 Sb.: Poskytovatel je povinen zpracovat a dodržovat pravidla organizace poskytování služby péče o dítě v dětské skupině (dále jen „vnitřní pravidla“), poskytovatel je povinen zpřístupnit vnitřní pravidla v prostorách, v nichž je služba péče o dítě v dětské skupině poskytována a které jsou přístupné rodiči, popřípadě též zpřístupní vnitřní pravidla způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Ve vnitřních pravidlech zejména uvede kromě předepsaných identifikačních údajů,

b) název dětské skupiny a údaj o počtu dětí v dětské skupině,

c) adresu místa poskytování služby péče o dítě v dětské skupině,

d) den započetí poskytování služby péče o dítě v dětské skupině,

e) podmínky poskytování služby péče o dítě v dětské skupině včetně určení, zda službu péče o dítě v dětské skupině poskytovatel poskytuje bez úhrady nákladů nebo s částečnou anebo plnou úhradou nákladů, a při poskytování služby péče o dítě v dětské skupině s částečnou nebo plnou úhradou nákladů kritéria podle § 6 odst. 2,

f) provozní dny (nově od 1. 10. 2021).

Odkaz na vnitřní pravidla obsahují také § 13 odst. 2, písm. d) a odst. 3 zákona č. 247/2014 Sb.:

Smlouva o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině musí obsahovat tyto náležitosti: d) ujednání o dodržování vnitřních pravidel

Přílohou smlouvy o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině jsou vnitřní pravidla.

Pozn.: Kritéria podle § 6 odst. 2 jsou uvedena zpravidla v ceníku (tj. výše úhrady nákladů za poskytnutou službu), který je součástí vnitřních pravidel.

Kritérium standardu kvality: DODRŽOVÁNÍ VNITŘNÍCH PRAVIDEL	PŘEDMĚT KONTROLY– HODNOTICÍ ŠKÁLA (popis, za jakých podmínek pod/kritérium není splněno – je splněno dobře – je splněno výborně)		
Podkritérium standardu kvality 7/a	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Poskytovatel zajistí dodržování vnitřních pravidel .	Poskytovatel nezajistil dodržování vnitřních pravidel.	Poskytovatel zajistil dodržování vnitřních pravidel.	Poskytovatel zajistil dodržování vnitřních pravidel, která jsou promyšlená a napomáhají kvalitní činnosti dětské skupiny.
Popis kritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“: - Obsah vnitřních pravidel je dodržován (tzn. činnost dětské skupiny probíhá v souladu s tím, co je stanoveno ve vnitřních pravidlech). Za tímto účelem jsou s obsahem vnitřních pravidel seznámeni všichni zaměstnanci a poskytovatel i zaměstnanci se jimi řídí. Seznámeni jsou s nimi také rodiče, pro které je obsah vnitřních pravidel závazný, jak vyplývá z ujednání ve smlouvě s rodiči, a v případě, kdy např. přivedou dítě se známkami nemoci, dítě včas nevyzvednou apod., poskytovatel jedná v souladu s vnitřními pravidly. - Obsah vnitřních pravidel je v souladu s činností dětské skupiny, tj. neobsahuje zastaralé informace, reflektuje změny zaváděné v praxi (např. obsažené v dodatku vnitřních pravidel). Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz Příloha A7/a. V Příloze B7 je možné nalézt příklad pro sestavení vnitřních pravidel.			
Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b

Podkritérium standardu kvality 7/b	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Poskytovatel na základě vnitřních pravidel zajistí plnou informovanost rodičů a veřejnosti o způsobu péče o děti.	Poskytovatel na základě vnitřních pravidel nezajistil plnou informovanost rodičů a veřejnosti o způsobu péče o děti.	Poskytovatel na základě vnitřních pravidel zajistil plnou informovanost rodičů a veřejnosti o způsobu péče o děti.	Poskytovatel na základě vnitřních pravidel zajistil plnou informovanost rodičů a veřejnosti o způsobu péče o děti zveřejněním informací různými cestami , včetně cesty umožňující dálkový přístup.

Popis kritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“:

- Obsah vnitřních pravidel **popisuje podmínky a pravidla** nastavení služby péče o děti a plně o nich **informuje rodiče** (dle zákona minimálně zveřejněním v prostorách dětské skupiny, předáním se smlouvou s rodiči).
- Poskytovatel **informuje** také **veřejnost (zejména zájemce o službu)** o poskytované službě (minimálně viditelným označením zvenku budovy s jasným sdělením, že se jedná o **dětskou skupinu**, optimálně prostřednictvím webových stránek).

Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz [Příloha A7/b](#).

V [Příloze B7](#) je možné nalézt příklad pro sestavení vnitřních pravidel.

Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b
BODOVÁNÍ KRITÉRIA DODRŽOVÁNÍ VNITŘNÍCH PRAVIDEL	0–1 = 0 bodů	2 = 1 bod	3–4 = 2 body
HODNOCENÍ	Kritérium nesplněno.	Kritérium splněno dobře.	Kritérium splněno výborně.

2.3.2 Zajištění bezpečnosti dětí

Výklad kritéria

Zajištěním bezpečnosti se rozumí vytváření podmínek (materiálních, organizačních, personálních) k ochraně zdraví, tj. podmínek pro předcházení úrazu a nemoci.

Cílem zařazení kritéria je zajistit maximálně bezpečné prostředí v dětských skupinách, kde děti ani pečující osoby nebudou ohroženy na zdraví.

K naplňování kritéria napomáhají orientace v problematice bezpečnosti a ochrany zdraví (proškolování), pravidelné kontroly v prostorách dětské skupiny (bezpečnostní, požární), pravidelné kvalitní školení první pomoci a schopnost předjímat rizika a nastavovat preventivní opatření. Pomoci v této oblasti může on-line workshop [BOZP v podmínkách dětských skupin](#), který vznikl v rámci projektu MPSV „Podpora implementace dětských skupin“.¹⁰

Kontrola probíhá na základě pozorování (podmínky, práce s dětmi, chod dětské skupiny), analýzy dokumentů (např. personální zajištění, režim služeb pečujících osob, případná organizační opatření) a rozhovorů s poskytovatelem a zaměstnanci.

Vzhledem k důležitosti kritéria je pro hodnocení na úroveň výborně nutné získat 2 body za obě podkritéria.

Samozřejmým předpokladem je dodržování zákonných podmínek, zejména absolvování kurzu první pomoci zaměřeného na dětský věk pečujícími osobami, vybavení denní místnosti dětské skupiny prostředky pro poskytnutí první pomoci¹¹, dodržování požadavků na bezpečnost práce dle souvisejících pracovněprávních předpisů.

¹⁰ On-line workshop najdete na www.dsmpsv.cz v sekci Pro poskytovatele – On-line workshopy.

¹¹ § 3 odst. 3 vyhlášky č. 350/2014 Sb.

Kritérium standardu kvality: ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI DĚTÍ	PŘEDMĚT KONTROLY – HODNOTICÍ ŠKÁLA (popis, za jakých podmínek pod/kritérium není splněno – je splněno dobře – je splněno výborně)		
Podkritérium standardu kvality 8/a	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Poskytovatel dostatečně zajistí bezpečné prostředí z hlediska předcházení úrazu dětí a pečujících osob.	Poskytovatel dostatečně nezajistil bezpečné prostředí z hlediska předcházení úrazu dětí a pečujících osob.	Poskytovatel dostatečně zajistil bezpečné prostředí z hlediska předcházení úrazu dětí a pečujících osob.	Poskytovatel příkladně zajistil bezpečné prostředí z hlediska předcházení úrazu dětí a pečujících osob.
Popis kritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“: Poskytovatel zajišťuje dětem a pečujícím osobám bezpečné prostředí tím, že má nastavený systém pro odhalování, hlášení a řešení rizik. Prováděny jsou kontroly, zaměstnanci jsou proškolení, zjištěná rizika jsou bezodkladně řešena. Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz Příloha A8/a. V Příloze B8 je možné nalézt příklad systému na ochranu před úrazem.			
Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b

Podkritérium standardu kvality 8/b	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Poskytovatel zohlední věkové složení dětí a počet pečujících osob k zajištění bezpečného prostředí, zejména v době stravování.	Poskytovatel nezohlednil věkové složení dětí a počet pečujících osob k zajištění bezpečného prostředí, zejména v době stravování.	Poskytovatel zohlednil věkové složení dětí a počet pečujících osob k zajištění bezpečného prostředí, zejména v době stravování.	Poskytovatel příkladně zohlednil věkové složení dětí a počet pečujících osob k zajištění bezpečného prostředí, zejména v době stravování.
Popis kritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“: Dostatečným počtem fyzicky přítomného personálu je zajištěna bezpečnost prostředí i v organizačně náročnějších situacích, včetně stravování. Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz Příloha A7/b. V Příloze B8 je možné nalézt příklad systému na ochranu před úrazem.			
Bodování podkritéria	0 b	1 b	2 b
BODOVÁNÍ KRITÉRIA ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI DĚTÍ	0–1 = 0 bodů	2 = 1 bod	3–4 = 2 body
HODNOCENÍ	Kritérium nesplněno.	Kritérium splněno dobře.	Kritérium splněno výborně.

2.3.3 Řešení mimořádných situací

Výklad kritéria

Mimořádnými situacemi jsou míněny situace, kterými může být ohrožen/omezen provoz dětské skupiny nebo jimi může být ohroženo zdraví dětí a zaměstnanců.

Cílem zařazení tohoto kritéria je podpořit opatření k omezení vzniku či následků mimořádných situací, tj. minimalizovat rizika či následky účelným řešením. Zde je třeba zdůraznit, že se jedná o oblast, na niž je třeba ze strany poskytovatele i zaměstnanců brát mimořádný zřetel a soustředit se zejména na prevenci.

K naplňování kritéria napomáhají spolupráce a pravidelné kontroly v oblastech prevence rizik, požární ochrany a hygieny, průběžné odhalování a předjímání rizik, včasné přijímání opatření, poučení a proškolení zaměstnanců.

Kontrola probíhá na základě analýzy písemného zpracování mimořádných situací a na základě rozhovorů s poskytovatelem a zaměstnanci.

Kritérium standardu kvality: ŘEŠENÍ MIMOŘÁDNÝCH SITUACÍ	PŘEDMĚT KONTROLY – HODNOTICÍ ŠKÁLA (popis, za jakých podmínek pod/kritérium není splněno – je splněno dobře – je splněno výborně)		
Kritérium standardu kvality 9	0 – není splněno	1 – splněno dobře	2 – splněno výborně
Poskytovatel písemně zpracuje základní rizikové a nouzové situace , které mohou nastat v souvislosti s poskytováním služby, a všechny zaměstnance prokazatelně seznámí s postupy při jejich řešení .	Poskytovatel nemá písemně zpracované základní rizikové a nouzové situace. Poskytovatel má písemně zpracované základní rizikové a nouzové situace, ale zaměstnanci nejsou s postupy při jejich řešení prokazatelně seznámeni . Poskytovatel má písemně zpracované základní rizikové a nouzové situace, s postupy při jejich řešení byli zaměstnanci prokazatelně seznámeni , ale jedná se o formální , v praxi nevyužitelný dokument.	Poskytovatel má písemně zpracované základní rizikové a nouzové situace vzhledem ke specifickým podmínkám dětské skupiny, zaměstnanci byli s postupy jejich řešení prokazatelně seznámeni .	Poskytovatel má důkladně písemně zpracované rizikové a nouzové situace vzhledem ke specifickým podmínkám dětské skupiny. Zaměstnanci byli s postupy jejich řešení prokazatelně seznámeni, příp. byli aktivně zapojeni do identifikace rizikových a nouzových situací a hledání postupů pro jejich řešení.
Popis kritéria pro požadovanou úroveň „splněno dobře“: - Poskytovatel má písemně zpracovány základní rizikové a nouzové situace, které mohou nastat v souvislosti s poskytováním služby. - Písemné zpracování zahrnuje situace, které se vážou ke specifickým podmínkám dětské skupiny (např. v záplavové oblasti je brána v úvahu povodeň; v horské oblasti ranní dostupnost pečujících osob; je zohledněno, jestli dětská skupina sídlí ve své budově, či v nájmu, kde je za technický stav zodpovědný majitel). - Všichni zaměstnanci byli prokazatelně seznámeni s postupy řešení mimořádných situací (např. písemné zpracování podepsané zaměstnanci, zápis z porady s výčtem účastníků, vstupní školení s podpisy). Příklady pro úroveň „není splněno“ a „splněno výborně“ viz Příloha A9. V Příloze B9 je možné nalézt příklad nastavení systému pro identifikaci a hledání postupů pro řešení mimořádných situací.			
BODOVÁNÍ KRITÉRIA ŘEŠENÍ MIMOŘÁDNÝCH SITUACÍ	0 = 0 bodů	1 = 1 bod	2 = 2 body
HODNOCENÍ	Kritérium nesplněno.	Kritérium splněno dobře.	Kritérium splněno výborně.

Závěr

Věříme, že všichni poskytovatelé služby péče o dítě v dětské skupině mají zájem poskytovat co nejkvalitnější služby. Pokud jste při čtení tohoto Průvodce zjistili, že máte vše dobře nastavené a není potřeba nic měnit, gratulujeme. Pokud jste zjistili, že je přece jen nějaká oblast, ve které má vaše dětská skupina prostor pro růst, a dozvěděli jste se, jak na to a kde začít, pak materiál splnil svůj účel. Věříme, že kontroly ze strany MPSV budou oboustranně příjemným zjištěním, že dětské skupiny jsou kvalitní péčí o děti a zaslouží si podporu z veřejných prostředků.

Doufáme, že se přes všechno „nastavování procesů a plánování“ nevytratí z dětských skupin dobrá nálada, radost a smích. Nejdůležitějším kritériem kvality péče jsou spokojené děti, které se v prostředí dětské skupiny cítí bezpečně a mají důvěru v osoby, které o ně pečují.

Ať se Vám daří!

Kolektiv autorek odboru rodinné politiky a ochrany práv dětí

Přílohy

Přílohy nastiňují možné příklady, situace či postupy, nelze jimi popsat rozmanitost celé praxe.

Přílohy A – Oblast kritérií pro posuzování kvality péče

Příloha A1 – Plán výchovy a péče (PVP)

Kvalita plánu výchovy a péče – nedostatky

A1/a

PVP a jeho naplňování (praxe) nezohledňují věkové složení dětí:

- obsah PVP a jeho naplňování (např. podmínky, přístupy, metody, zvolená témata, cíle, aktivity) jsou nepřiměřené, tj. s nízkou, nebo vysokou náročností pro danou věkovou kategorii dětí a jejich schopnosti)
- jednotné plánování i realizace práce s dětmi, tj. aktivity probíhají bez [diferencovaného přístupu](#) (bez ohledu na rozdílný věk a schopnosti dětí)

⇒ takový postup vede k nízké účinnosti podnětů, které děti nerozvíjí, nebo na ně naopak klade vysoké požadavky, které přesahují schopnosti dětí, a tím je nemotivují ke snaze, mohou v nich vzbuzovat dokonce strach ze selhání, úzkost, stres

A1/b

PVP a jeho naplňování (praxe) nezohledňují individuální potřeby každého dítěte vzhledem k jeho zdravotnímu a psychickému stavu:

- pečující osoby neprojevují náležitou všímavost a citlivost vůči individuálním potřebám dětí, vývojovým a osobnostním rozdílům (každé dítě je jiné), aktuálnímu rozpoložení (např. dítě plačící, bloumající, stýskající si, stěžující si) či zdravotnímu stavu dítěte (např. dítě indisponované, s odřeninou), bagatelizují (zlehčují, podceňují, znevažují) jeho projevy, necitlivě komunikují a organizují život v dětské skupině bez ohledu na potřeby jednotlivců

⇒ takový přístup a jednání pečujících osob může narušovat zdravý fyzický a psychický vývoj dítěte (např. dítě před příchodem do dětské skupiny trpí psychosomatickými potížemi – bolení břicha, zvracení, pomočování, noční děsy, v dětské skupině se projevuje zakřiknutě, ustrašeně, strnule, pasivně – nechce se účastnit aktivit, pláče, nepřijímá potravu, křečovitě se upíná k nějakému předmětu/hračce, je ve stálém očekávání rodičů), nezohledňování individuálních potřeb dětí navíc omezuje jejich podporu v oblastech, v nichž mohou mít vývojové deficity (nedostatky), či podporu individuálních zájmů a nadání dětí

A1/c

PVP a jeho naplňování (praxe) nenastavují vhodné [psychosociální podmínky](#) výchovné péče v dětské skupině:

- nejsou navozovány pohoda a klid (příčinou mohou být např. nejasné pokyny, chaotická organizace, nepředvídatelné projevy pečujících osob, špatná nálada, neustálý spěch s popoháněním dětí, aktivity směřované k výkonu, nikoliv prožitku, hodnocení orientované na chybu, uplatňování nepřiměřených výchovných metod jako vyčítání, pranýřování, trestání atd.)
- sociální klima je citově neutrální, negativní (např. pečující osoby jsou odtažité, přísné, náladové, nevzbuzují v dětech důvěru)
- není rozvíjeno sociální chování (nejsou nastavena či dodržována pravidla chování, přehlíženy jsou konflikty mezi dětmi, nejsou aktivně posilovány přátelské vztahy)
- je organizována přemíra řízených aktivit omezujících spontánní hru, vlastní volbu a svobodu dětí
- k dětem není přistupováno způsobem rovným (protežování, podceňování, nezájem, nálepkování) a vhodným (absence vstřícné, empatické, podporující komunikace, nadřazený, direktivní přístup s řízením dětí skrze pokyny, příkazy, napomínání, manipulování)
- uplatňován je dospělý humor (ironie, vtípkování a komentáře o dětech před dětmi)

⇒ nepříznivé psychosociální podmínky (uvedené příklady jsou nevhodné a většina z nich je v dětské skupině nepřipustná) nepodporují zdravý rozvoj dětí, děti takové prostředí vnímají jako ohrožující, neprojevují se přirozeně, necítí se v něm spokojeně a jistě (sociálně bezpečně), následkem toho se i obtížněji učí

A1/d

PVP a jeho naplňování (praxe) nejsou založeny na výchovných hodnotách a přístupech umožňujících dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména kognitivní, sociální, emocionální, fyzické a jazykové schopnosti a dovednosti:

- PVP, příp. další zveřejněné informace, nejsou v souladu s tím, co dětská skupina vyhláší ohledně výchovných hodnot, kterými vyjadřuje své zásadní směřování (vize, záměry, cíle, priority, filozofie apod.) a prostředky pro jejich naplňování (přístupy, metody), a s tím, co praktikuje
- výchovné hodnoty a přístupy jsou naplňovány (např. zaměření na pohyb, cizí jazyk, rozvoj intelektu), ale opomíjeny jsou některé další oblasti výchovy (kognitivní, sociální, emocionální, fyzické a jazykové schopnosti a dovednosti)
- PVP, příp. další zveřejněné informace, nekorespondují s podmínkami dětské skupiny, což omezuje jejich naplňování (např. při vyhlášeném zaměření na pohyb má dětská skupina omezené prostorové podmínky vnitřní i vnější, nedisponuje příslušným vybavením, personál není proškolený v pohybové oblasti, upřednostňuje a s dětmi naplňuje jiné oblasti)

⇒ nepravdivé informování rodičů, a tím nedodržování smluvních ujednání o péči a výchově

⇒ opomíjení některých oblastí při rozvíjení osobnosti dítěte

A1/e

PVP a naplňování (praxe) neupravují podmínky a způsoby zajištění péče v případě přijetí dítěte se specifickými potřebami:

- PVP neobsahuje informace o ne/zajištění péče dítěti se specifickými potřebami
- poskytovatel přijímá děti se specifickými potřebami, ale neupravuje jim podmínky
- pečující osoby nevěnují dítěti se specifickými potřebami náležitou pozornost

⇒ absence informací v PVP představuje pro rodiče (zájemce) s dítětem se specifickými potřebami omezení při výběru předškolní instituce, která ne/bude ochotna/schopna je naplnit, a ani pečující osoby nejsou srozuměny se situací, která může nastat

⇒ docházka pro dítě se specifickými potřebami, kterému nejsou zajištěny potřebné podmínky, pozornost pečujících osob ani nabídka přiměřených podnětů, může představovat omezení/zpomalení jeho vývoje

A1/f

V režimu dne není dostatečný prostor pro uspokojování potřeb dětí při pobytu venku:

- pobyt venku je bezdůvodně omezován nebo naopak jsou absolvovány pro děti vyčerpávající vycházky (dlouhé, organizované v útvaru), na jejichž konci není prostor pro spontánní aktivity
- nejsou důsledně zajištěny bezpečné podmínky pro pobyt venku (nízké personální zajištění, špatná organizace, absence pravidel, nevhodné místo, nedůsledný dohled, v letním období nezajištěný pitný režim)
- pobyt venku je uskutečňován jednotvárně (jedno místo, absence programu, málo herního vybavení)

⇒ krácení, vynechání pobytu venku, jeho špatná či zdraví dětí ohrožující organizace, nepřiměřený obsah, to vše není v souladu s potřebami dětí

Kvalita plánu výchovy a péče – další možné nedostatky

- PVP není pravdivý (např. zastaralé informace; nadnesené cíle, prohlášení za účelem reklamy; převzatý text nepřizpůsobený konkrétním podmínkám), tzn. PVP není v souladu s realitou, dětská skupina nenaplnuje to, co zveřejňuje; PVP není srozumitelný (např. text bez logické návaznosti, neucelený – soubor neúplných, nesourodých, obsahově nepropojených informací; větší míra odborných výrazů bez vysvětlení; nevyjasněný obsah v rámci pracovního týmu), kdy PVP neposkytuje obraz o činnosti dětské skupiny; PVP není uplatnitelný (např. formální dokument – personál mu nerozumí, vnitřně se s ním neztotožňuje); PVP, jehož obsah byl převzatý (např. školní vzdělávací program z mateřské školy) a neodráží konkrétní podmínky dětské skupiny, její věkovou skupinu atd.
- péče o děti je nedbalá, ohrožující jejich zdraví (např. děti jsou ponechané v zimě pod otevřeným oknem, v létě v průvanu; nedůsledně oblečené nebo naopak navlečené; dlouho nepřebalené; přijímané jsou do dětské skupiny s bakteriální rýmou, s kašlem; není přehled o celkovém příjmu tekutin a stravy dítěte)
- práce s dětmi probíhá bez procesu plánování, na základě improvizace
- denní přípravy jsou naplňovány málo promyšleně a organizovaně, bez dohodnutých rolí pečujících osob
- denní plán je dodržován bez ohledu na aktuální potřeby dětí (např. unavených dlouhými řízenými činnostmi s nedostatkem pohybu a prostoru pro spontánní aktivity, bez zajištění pitného režimu)
- metody a organizace jsou uplatňovány nevhodně a málo účinně (s převahou slovních, jako jsou poučování, přednášky, s převahou frontální práce s dětmi, tj. práce se všemi dětmi najednou)
- realizace aktivit probíhá bez vnitřního propojení tématu (tematicky volené aktivity nejsou obsahově ani motivačně propojené, např. příběhem, děti pak nevědí, proč co konají, jak spolu aktivity souvisí – např. ráno si děti vybarví šablonu zajíčka, při ranních pohybových aktivitách si zahrají na zajíčka, při řízených činnostech se naučí rýmovačku o zajíčkovi a slepí si papírového zajíčka na vajíčko, kterého umístí na výstavku, důsledkem je mělký prožitek a nepropojené aktivity na rozdíl od využití příběhu o zajíčkovi jako spojovací nitě, o zajíčkovi, kterému např. děti samy daly jméno a který s dětmi po dobu tématu „žije“ s rozvíjejícím se příběhem a souvisejícími aktivitami na základě motivace)
- vyhodnocování práce s dětmi neprobíhá (od denního hodnocení po vyhodnocování naplňování celého PVP)
- výsledky u dětí jsou nízké až nežádoucí (např. děti se neprojevují spokojeně, přirozeně, jsou ustrašené nebo naopak permanentně rozdováděné, nesoustředěné), neprojevují žádoucí úroveň upevněných návyků, rozvoje schopností, poznatků, dovedností a žádoucího chování

Kvalita plánu výchovy a péče – dobrá praxe

A1/a

PVP a jeho naplňování příkladně zohledňují věkové složení dětí i jejich schopnosti:

- obsah PVP a jeho naplňování (např. podmínky, přístupy, metody, zvolená témata, cíle, aktivity) jsou zvoleny optimálně a přiměřeně věku i schopnostem dětí

⇒ v dětech probouzejí přirozený (vnitřní) zájem o aktivity, děti pak projevují snahu a určité úsilí, které je rozvíjí (dětí nabývají zkušenosti, poznatky, tzn. učí se)

- plánování a realizace práce s dětmi jsou diferencované vzhledem k rozdílnému věku a schopnostem dětí, kdy cíle a aktivity jsou na dané téma odstupňované svou náročností (např. překážky v překážkové dráze děti podle věku a schopností přelézají, překračují, obcházejí, přeskakují, obíhají; s papírem manipulují, šustí, mačkají, vytrhávají, vystřihují)

⇒ přiměřený a diferencovaný způsob práce s dětmi klade na pečující osoby vysoké nároky na plánování, promýšlení motivace a organizování s efektivním využitím personálního zajištění tak, aby aktivity mohly probíhat také individuálně a v menších skupinách, výsledkem je však efektivnější rozvoj potenciálu každého dítěte

A1/b

PVP příkladně zohledňuje individuální potřeby každého dítěte vzhledem k jeho zdravotnímu a psychickému stavu:

- pečující osoby pozorně registrují individuální potřeby dětí dané osobnostními a vývojovými rozdíly, aktuálním rozpoštěním či zdravotním stavem dítěte a vhodně na ně reagují (např. děti zajišťují fyzickou pohodu včasným přebalením, režim dne přizpůsobují [biorytmu](#) dítěte poskytnutím příležitosti prospat se v kočáru při pobytu venku, dovolí mít v adaptačním období předmět/hračku z domova, vyhoví individuálním potřebám, jakou je zvýšená potřeba pohybu, registrují výkyvy v projevech dětí, které mohou signalizovat nemoc, celkově uplatňují k dětem přístup vstřícný, partnerský, chápající atd.)

⇒ pečující osoby u dítěte podporují zdravý fyzický a psychický stav ke zdárnému rozvoji, příp. vyrovnávají vývojové deficity či podporují individuální zájmy a nadání

A1/c

PVP i praxe (týkající se všech zaměstnanců) nastavují příkladné [psychosociální podmínky](#) výchovné péče v dětské skupině:

- jsou navozovány pohoda a klid ve stabilně pozitivním sociálním klimatu (v přátelské atmosféře s navozováním radostné nálady, s dětským humorem, předvídatelnými projevy pečujících osob a jejich podporou, bez vyvolávání časového stresu, s aktivitami orientovanými na prožitek, s vnímáním chyby jako prostředku k dalšímu učení atd.)
- k dětem je přistupováno způsobem rovným (bez protežování) a vhodným (s podporující komunikací, [nedirektivním přístupem](#))
- zajišťována je organizace se střídáním aktivit řízených a spontánních (volná hra, pohyb, aktivity s vlastní volbou obsahu, tempa a délky)
- důraz je kladen na rozvíjení sociálních dovedností (nastavení a dodržování pravidel chování, předcházení a řešení konfliktů mezi dětmi, posilování přátelských vztahů, např. i připomenutím nepřítomných dětí)

⇒ pokud jsou nastaveny příznivé psychosociální podmínky, v nichž se děti cítí dobře, neohroženě a uvolněně, je možné úspěšně rozvíjet jejich potenciál

A1/d

PVP jasně popisuje výchovné hodnoty a přístupy, praxe je s nimi v souladu a umožňuje dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména [kognitivní](#), sociální, emocionální, fyzické a jazykové schopnosti a dovednosti:

- PVP obsahuje výchovné hodnoty a přístupy, které jsou srozumitelné veřejnosti (rodičům) i pečujícím osobám a které jsou při práci s dětmi důsledně naplňovány, přičemž nejsou opomíjeny některé výchovné oblasti, u dětí se daří dosahovat žádoucích výchovných výsledků

⇒ srozumitelné definování výchovných hodnot a přístupů přispívá k jednotnému a důslednému naplňování PVP a plnění závazků vůči dětem a rodičům

A1/e

PVP upravuje podmínky a způsoby zajištění péče v případě přijetí dítěte se [specifickými potřebami](#), dětská skupina je schopna poskytnout podporu dítěti a jeho rodině:

- PVP jasně popisuje podmínky a způsoby péče v případě přijetí dítěte se specifickými potřebami a dětská skupina postupuje v souladu s takto poskytnutými informacemi (tj. dodržuje stanovený postup, kdy např. neodmítne rodiče, ale jedná s nimi o konkrétních potřebách dítěte k možnosti posouzení, zda je schopna je zajistit, pokud ne, odkáže rodiče ke specialistům, o nichž má v rámci regionu přehled)
- při přijetí dítěte poskytuje dětská skupina rodičům průběžnou podporu (konzultuje s rodiči průběh adaptace, nutné vybavení, organizaci, prospívání dítěte apod.)
- dětská skupina si ve smlouvě s rodiči vyhrazuje zkušební dobu pro docházku dětí v předem určené délce, a to pro možnost posouzení, zda docházka dítěti prospívá, příp. zda prospívá také ostatním dětem (např. není-li dítě nebezpečné sobě / ostatním dětem, nevyžaduje-li neustálou pozornost pečující osoby na úkor péče o ostatní děti)
- dětská skupina se na příchod dítěte se specifickými potřebami předem připraví (např. pečující osoby předem zjišťují informace a dále se vzdělávají, příp. problematiku konzultují s odborníky, dětská skupina se vybaví potřebnými pomůckami, ve spolupráci s rodinou a podpůrnou organizací je dítěti zajištěn asistent)
- v průběhu adaptace a docházky pečující osoby pravidelně vyhodnocují situaci a informují o ní rodiče, s nimiž se dále domlouvají na potřebných krocích

⇒ dodržováním stanoveného postupu a zejména intenzivní spoluprací s rodinou může dětská skupina dítěti významně pomoci v jeho rozvoji

⇒ i v případě, kdy dětská skupina dítě se specifickými potřebami nepřijme, a přesto rodičům poskytne podporu a pomoc (např. informacemi, odkazem na specializované pracoviště), může dítěti prospět v jeho dalším vývoji a rodině ulehčit složitou situaci

⇒ ani ukončení docházky dítěte nemusí být prohrou, pokud se ukáže, že pro dítě bude vhodnější péče ve speciální instituci, nezbytná je citlivá komunikace vůči rodičům a dítěti (rodiče s dítětem by neměli opouštět dětskou skupinu s pocitem odsouzení, že dítě je špatné a rodiče neschopní)

A1/f

V režimu dne je příkladný prostor pro uspokojování potřeb dětí při pobytu venku:

- pečující osoby dětem zajišťují bezpečný pobyt venku (prostředí, pravidla, organizace), optimální délku pobytu venku vzhledem k povětrnostním podmínkám a potřebám dětí, dostatek příležitostí k pohybu dětí (okysličení organismu, posilování imunitního systému, rozvoj fyzické zdatnosti), přiměřený program s podněty k poznávání (k orientaci ve světě), spontánním aktivitám/hrám
- pečující osoby v případě příznivých povětrnostních podmínek prodlužují dobu pobytu venku a přenášejí část nebo celý plánovaný program z interiéru ven

⇒ pobyt venku je neoddělitelnou součástí režimu dne, která při promyšleném uskutečňování pro děti plní řadu nezastupitelných funkcí (např. k uspokojování fyzických, sociálních, psychických potřeb – pohyb, spontánní aktivity a kontakty s vrstevníky, poznávání reálného světa, posilování zdraví)

Kvalita plánu výchovy a péče – další možnosti dobré praxe

- týmová spolupráce při tvorbě (či inovaci) PVP, kterému pečující osoby proto rozumí, přijímají jej za svůj a s dětmi ho naplňují
- příležitost pro rodiče podílet se na tvorbě PVP a jeho naplňování (např. poskytováním námětů nebo aktivní účastí na programu, např. tipy na výlet, zahrát na hudební nástroj, umožnit exkurzi na pracovišti atd.)
- průzkumy spokojenosti rodičů (např. formou anonymního dotazníku, s otázkami z oblastí, které dětskou skupinu zajímají, a prostorem pro volné vyjádření a podněty, po vyhodnocení dotazníku, je-li to nutné, přijetí opatření)
- vzájemné hospitace či stáže pečujících osob tam, kde má poskytovatel více dětských skupin, nebo ve spřátelených institucích s následným reflektováním (zrcadlením) v diskuzi a sdílením v týmu
- další příklady viz Příloha B1

Příloha A2 – Adaptace

Postup při adaptaci dítěte na pobyt v dětské skupině – nedostatky

A2/a

Poskytovatel nemá písemně zpracovaný proces nástupu dítěte do dětské skupiny:

- pečující osoby bez určeného procesu postupují při adaptaci dětí intuitivně (bez znalostí, bez hlubšího vhledu do problematiky) a nejednotně

⇒ způsob adaptace závisí na rozhodnutích pečujících osob, při citlivém přístupu pečujících osob k dětem i rodičům může adaptace dětí probíhat dobře, v opačném případě však rodičům není zaručen postup, na který by se mohli připravit nebo odvolat

Poskytovatel má písemně zpracovaný proces nástupu dítěte do dětské skupiny, ale podle pravidel nepostupuje:

- obsah dokumentu je formální, není v souladu s konkrétními podmínkami nebo jej pečující osoby nerespektují (např. z důvodu nepochopení, ulehčení si postupů, neznalosti dokumentu apod.)

⇒ dětská skupina nenaplní vyhlášený závazek, situace může proces adaptace omezovat

A2/b

Poskytovatel při adaptaci nezohledňuje individuální potřeby dítěte:

- přijímání dítěte probíhá bez zjištění jeho případných individuálních potřeb
- nastavení pevného postupu bez možnosti přizpůsobení individuálním potřebám dětí a rodičů

⇒ striktně nastavený proces ze strany dětské skupiny, který nepřipouští změnu, může ztížit, prodloužit nebo zmařit úspěšnost adaptace dítěte

A2/c

Poskytovatel s pravidly postupu při adaptaci dítěte na pobyt v dětské skupině neseznamuje rodiče dítěte a do procesu adaptace rodiče nezapojuje:

- poskytovatel ne/má představu o adaptačním procesu v podmínkách dětské skupiny, rodiče neseznamuje s postupem adaptačního procesu (např. rodičům je sděleno, že potřeby dětí ukáže sama praxe)

⇒ při citlivém přístupu pečujících osob k dětem i rodičům může adaptace dětí probíhat dobře, v opačném případě však rodičům není zaručen postup, na který by se mohli připravit nebo se odvolat

- rodiče ne/jsou pravidelně informováni o průběhu adaptace dítěte, jejich případná aktivita není podporována (pečující osoby se např. odvolávají na pravidla, která platí pro všechny stejně, nejsou otevřené diskuzi k jinému řešení, nepřihlížejí např. k vyšší citlivosti dítěte, jeho specifickým potřebám)

⇒ takovým přístupem nemusí pečující osoby v rodičích vzbudit potřebnou důvěru a mohou omezit další komunikaci a spolupráci s nimi

Postup při adaptaci dítěte na pobyt v dětské skupině – další možné nedostatky

- přijetí vysokého počtu dětí ve stejném termínu
- nezajištění potřebného personálního obsazení při očekávaném zahájení docházky dětí
- stanovení, praktikování postupu, který neodpovídá psychologickým doporučením (např. razantní sociální „otužování“ dětí)
- svěřením adaptujících se dětí nezkušenému personálu
- projevy pečujících osob bez citlivých reakcí vůči adaptujícím se dětem
- nepravdivé a neúplné informování rodičů o průběhu adaptace
- nízká vzájemná informovanost (pečující osoby a rodiče) a spolupráce
- celodenní pobyt dítěte v dětské skupině od zahájení docházky
- přehnaná očekávání rodičů (příp. pečujících osob), podcenění přípravy dítěte na docházku

Postup při adaptaci dítěte na pobyt v dětské skupině – dobrá praxe

A2/a

Poskytovatel má návodně popsany proces nástupu a podle těchto pravidel postupuje, příp. po dohodě s rodiči proces a podmínky dle potřeb variabilně upravuje:

- dětská skupina má vypracované návodné materiály, např. letáček/brožurku k adaptaci dítěte, a to jak z hlediska stanovených pravidel k postupu adaptace, tak k zajištění co nejvyšší informovanosti rodičů (např. o adaptačních fázích, o možných reakcích dítěte, s radami, jak dítě na vstup do dětské skupiny připravit apod.)
- pečující osoby podle pravidel postupují či podle potřeb a podmínek dětské skupiny dohodnou s rodiči jiné varianty (např. postupně se prodlužuje pobyt dětí, zkracuje účast rodičů v dětské skupině, rodiče mají možnost dítě nepozorovaně sledovat a ujistit se, že je v dětské skupině spokojené, upraví se doba ranního příchodu, aby lépe souzněla s biorytmem dítěte atd.)

A2/b

Poskytovatel při adaptaci vytváří optimální podmínky a příkladně zohledňuje individuální potřeby dítěte:

- na základě zjištění při přijímání dítěte dětská skupina ve spolupráci s rodiči upravuje podmínky a průběžně vyhodnocuje jejich efektivitu, příp. hledá další cesty, jak dítěti a rodině v adaptačním období pomoci, pokud se adaptace nedaří (např. dítě je ještě citově a sociálně nezralé, tj. není schopné se odloučit od rodiny či vzdát se výsadního postavení a zařadit mezi ostatní, nechápe situaci a v dětské skupině delší dobu strádá), doporučí rodičům (mají-li volbu) na základě podložené argumentace nástup raději odložit

A2/c

Poskytovatel s pravidly postupu adaptace v dětské skupině vždy seznamuje rodiče dítěte a v případě potřeby s nimi projednává úpravu na základě dohody. Poskytovatel s rodiči úzce spolupracuje, a pokud možno je do procesu adaptace aktivně zapojuje:

- poskytovatel / pečující osoby rodiče seznámí s pravidly, případně s dalšími možnostmi adaptačního procesu a v případě potřeby spolu projednají individuální potřeby dítěte (viz výše), rodiče aktivně zapojují do procesu (podněcují ke spolupráci, zvou do prostoru dětské skupiny, konzultují apod.)

⇒ připravené podmínky (pečující osoby znalé problematiky adaptace, poučení a připravení rodiče a připravené děti) mohou přispět k úspěšnému začlenění dětí do nového prostředí, stejně jako ochota dětské skupiny variabilně přizpůsobovat stanovená pravidla případným individuálním potřebám dětí

Postup při adaptaci dítěte na pobyt v dětské skupině – další možnosti dobré praxe

- spolupráce s rodiči již před nástupem dítěte (např. informativní schůzka, dotazník o dítěti, možnost pobývat s dítětem při organizovaných akcích na zahradě, v dětské skupině)
- působení na rodiče, aby si v rodině pro adaptaci organizovali čas pro postupné prodlužování pobytu dítěte
- poskytování psychické podpory rodičům, kteří vykazují zvýšené obavy a úzkostnost, jejichž zklidnění má pozitivní účinek na děti, např. telefonickým ujištěním nebo zasláním fotografie jako doklad zklidněného dítěte, které rodiče opouštěli v emocionálně vypjaté situaci (pláč, křik, slovní nebo fyzické odmítání odloučení od rodiče)
- další příklady viz [Příloha B2](#)

Příloha A3 – Vývoj dítěte

Sledování vývoje dítěte – nedostatky

A3

Poskytovatel nemá nastavené pozorovací a vyhodnocovací procesy ve vývoji dítěte:

- pečující osoby neprovádí cílené pozorování rozvoje jednotlivých dětí v různých oblastech a nevyhodnocují u nich výsledky výchovné činnosti

⇒ pečující osoby, které nemají potřebný přehled o vývojové úrovni jednotlivých dětí (jejich schopností, dovedností, zkušeností, poznatků, návyků apod.), nemohou dětem poskytovat cílenou podporu pro vyrovnání vývojových rozdílů (rezerv, nedostatků) či k podpoře nadání, také jejich celkové výchovné působení nemusí být vzhledem k věku a schopnostem dětí efektivní

Sledování vývoje dítěte – další možné nedostatky

- pečující osoby nevyhodnocují stupeň vývoje dítěte objektivně, mají o něm zkreslené představy
- pečující osoby hodnotí stupeň vývoje dítěte srovnáváním s jinými dětmi (každé dítě je jiné, má jiné schopnosti, jiný vývojový program)
- pečující osoby ze získaných informací nečerpají podněty pro individuální podporu dětí
- získané informace nejsou využívány jako podklad pro komunikaci a spolupráci s rodiči
- záznamy o dětech nejsou bezpečně uloženy (obsahují citlivé informace)
- rodiče jsou netaktně, necitlivě informováni o možných vývojových deficitech (rezervách, nedostacích) dítěte

Sledování vývoje dítěte – příklady dobré praxe

A3

Poskytovatel má nastavené pozorovací a vyhodnocovací procesy ve vývoji dítěte se systematickými písemnými záznamy, které jsou v praxi efektivně využívány ve prospěch dítěte, pokud možno i ve spolupráci s rodinou:

- pečující osoby zakládají a pro práci s dětmi využívají tzv. portfolia (viz Příloha B3) nebo obdobně propracovaný systém

⇒ portfolia slouží především k zachycení vývojových odchylek a po vyhodnocení jako podklad pro potřebnou podporu dětí v oblastech, v nichž vývojově zaostávají nebo v nich naopak projevují nadání

Sledování vývoje dítěte – další možné příklady dobré praxe

- uchovávání některých vypovídajících výtvorů dítěte (nebo jejich fotodokumentace), které mohou mít zjišťovací (výchovně diagnostickou) hodnotu (např. odrážejí úroveň dovedností, poznatků, myšlení, představivosti, určitého nadání)
- zajištění systematické archivace (např. využití krabic, boxů pro objemné výtvary, šanonů, desek pro výkresy, fota nebo kopie výtvorů)
- část portfolia (např. výtvary, fota, úsměvné výroky) uspořádané do knihy a pojaté jako kronika života dítěte v dětské skupině s předáním na konci jeho docházky
- další příklady viz [Příloha B3](#)

Příloha A4 – Komunikace s rodiči

Komunikace s rodiči dítěte o potřebách a vývoji dítěte – nedostatky

A4

Pečující osoby nekonzultují dostatečně, průběžně a pravidelně s rodiči potřeby a vývoj dítěte:

- pečující osoby při přebírání a vydávání dětí vyjma pozdravu a nutných organizačních informací s rodiči komunikaci, která se týká jejich dítěte, aktivně nezahajují, příp. neudržují, a ani nenabízí formu [konzultací](#)

Pečující osoby nedostatečně konzultují s rodiči potřeby a vývoj dítěte:

- pečující osoby běžně s rodiči nekonzultují např. aktuální stav dítěte, jeho prožívání, biologické potřeby, stravování v dětské skupině a doma, výchovné ne/úspěchy a případnou dohodu o společném působení atd.
- pečující osoby poskytují obecné, kusé, mlhavé informace, případné pochybnosti rodičů neřeší objektivně, ale bagatelizují je (např. dítě z toho vyroste, ještě má čas, obavy nejsou na místě, to dělají všechny děti)
- chybí nastavení systému v komunikaci s rodiči, komunikace probíhá nahodile, konzultace nepřipraveně, intuitivně (nikoliv průběžně a pravidelně)

⇒ omezená komunikace s rodiči neposkytuje prostor pro potřebnou vzájemnou informovanost a spolupráci

⇒ zadržování informací o vývoji dítěte tam, kde jsou zřetelné vývojové odchylky, omezuje možnosti včasné podpory

⇒ sdělení bez průběžného informování rodičů o vývojových odchylkách dítěte může mít negativní dopad na jejich psychickou rovnováhu

Komunikace s rodiči dítěte o potřebách a vývoji dítěte – další možné nedostatky

- vyvolávání dojmu „přibouchnutých dveří“

⇒ výsledkem je omezená komunikace, rodiče získají pocit, že zahájením komunikace pečující osoby obtěžují, zdržují (pokud tomu tak je, je vhodné si s rodiči taktně domluvit příhodnější čas)

- přístup k rodičům s přesvědčením, že rodiče nejsou odborníky na péči a výchovu a je třeba je poučovat, příp. vychovávat

⇒ takový postoj rodiče s největší pravděpodobností od další „spolupráce“ odradí

- přetěžování rodičů příliš častými konzultacemi nebo akcemi (zejména s ohledem na rodiče více zaměstnané, s více dětmi apod.)

⇒ nemožnost účastnit se aktivně organizovaných akcí dětské skupiny může v rodičích vyvolávat nepříjemné pocity provinění vůči dítěti a v očích pečujících osob vyvolávat dojem rodičů bez zájmu

- nedodržování povinnosti mlčenlivosti ze strany zaměstnanců dětské skupiny a neohlídání citlivých údajů ze strany poskytovatele

⇒ jedná se o porušení zákona a současně se dětská skupina vystavuje ztrátě důvěry rodičů a veřejnosti

Komunikace s rodiči dítěte o potřebách a vývoji dítěte – dobrá praxe

A4

Poskytovatel má stanovený systém pro komunikaci s rodiči, o němž jsou rodiče informováni a který poskytuje příležitosti k průběžným a pravidelným [konzultacím](#) (dále viz [Příloha B4](#)) k potřebám a vývoji dítěte na základě systematického sledování dítěte:

- poskytovatel nabízí více cest pro vzájemnou komunikaci s rodiči o potřebách a vývoji dítěte (např. osobní, telefonickou, elektronickou), s nimiž jsou rodiče seznámeni a mohou je podle potřeby využívat, v nabídce jsou také individuální konzultace, k nimž pečující osoby využívají podkladů ze systematického sledování vývoje dětí (např. [portfolia](#) viz [Příloha B3](#))

⇒ komunikace mezi pečujícími osobami a rodiči, která probíhá na více úrovních (od letmých kontaktů po cílené, připravené konzultace), napomáhá společnému výchovnému působení a posiluje výchovné efekty

Komunikace s rodiči dítěte o potřebách a vývoji dítěte – další možnosti dobré praxe

- dodržování zásad efektivní komunikace (např. méně mluvit, více naslouchat, dávat najevo zájem, pomáhat rodiči ve formulaci sdělení, poskytovat zpětnou vazbu, na konci rozhovoru shrnout podstatné a dohodnuté a vyvarovat se přitom nepřesného vyjadřování, sdílení mnoha informací, špatného načasování hovoru)
- taktní, nevtíravá, vstřícná komunikační aktivita zprvu vycházející ze strany pečujících osob (otevření se komunikaci)
- organizování akcí s rodiči a dětmi (pohádková cesta, odpolední tvoření apod.) a osvětové výchovné činnosti (např. pořádání besed s odborníky, nástěnka s odbornými články, půjčování knih o výchově, zprostředkování informací o přednáškách o výchově v okolí), které vedle svého účelu poskytují mnoho příležitostí k neformální komunikaci a sblížení se s rodiči
- tým, který dokáže prostřednictvím své úspěšné komunikace a činnosti vytvořit z dětské skupiny společenství a místo pro komunitní setkávání
- další příklady viz [Příloha B4](#)

Příloha A5 – Péče o zaměstnance

Péče o zaměstnance – nedostatky

A5/a

Poskytovatel jasně nevymezuje práva a povinnosti v rámci jednotlivých činností zaměstnanců podílejících se na poskytování služby péče o dítě v dětské skupině:

- poskytovatel nerespektuje práva zaměstnanců (např. zaměstnance přetěžuje, nařizuje práci nad rámec povinností, neposkytuje prostor pro diskuzi a dohodu, řízení vykazuje znaky [bossingu](#) se znevažováním, zastrašováním, rozdělováním zaměstnanců apod.), nezajišťuje bezpečné prostředí (např. kluzká podlahová krytina, nevytopené provozní prostory) a důstojné podmínky (prostor pro osobní věci, pro odkládání oděvů a převlékání, pro hygienu)

⇒ nedodržování práv poškozuje zdraví zaměstnanců (přetížení, stres, nebezpečí) a má negativní dopady na kvalitu činnosti dětské skupiny (nepříznivé pracovní podmínky se promítají do chodu instituce a do přímé práce s dětmi)

- poskytovatel nemá transparentní, tj. všem zřejmý, systém povinností (příp. pozic, činností, kompetencí, pravomocí, zodpovědností, úkolů), kdy zaměstnanci nemají jasně vymezené povinnosti, povinnosti ostatních neznají

⇒ nepřehlednost situace negativně ovlivňuje organizační chod instituce (např. činnosti zaměstnanců se kříží nebo naopak nevykřývají, nutná je improvizace, mezi zaměstnanci vznikají dohady vyvolávající napětí a stres, pečující osoby jsou odváděny od práce s dětmi, ohroženo je zdraví dětí a omezována je péče i výchova), situace zásadním způsobem snižuje kvalitu činnosti dětské skupiny

A5/b

Poskytovatel nezajišťuje zaměstnancům podporu, zejména formou [evaluace](#), [reflexe](#), [zpětné vazby](#) v kolektivu, [psychohygieny](#) nebo [supervize](#):

- poskytovatel nesleduje a nehodnotí kvalitu práce (nebo ji sleduje a hodnotí nahodile), nezajišťuje profesní zpětnou vazbu, nechrání zaměstnance z hlediska psychohygieny (tj. fyzického a psychického vyčerpání), o jejich náročné životní situace se nezajímá (např. nemoc, úmrtí v rodině) či neřeší konfliktní situace (mezi personálem, s rodiči)

⇒ zaměstnanci necítí podporu zaměstnavatele, což je pracovně nemotivuje a kvalitu jejich výkonů to snižuje

Péče o zaměstnance – další možné nedostatky

- poskytovatel nezjišťuje míru ne/spokojenosti zaměstnanců s pracovními podmínkami
- zaměstnanci se z důvodů nepříznivých pracovních podmínek často střídají, a dětská skupina tak dětem nevytváří stabilní sociální zázemí
- práce bez zajištění potřebné posily či zástupů zaměstnance nadměrně vyčerpává (např. práce v malých dětských skupinách se dvěma pečujícími osobami na plný pracovní úvazek, z nichž jedna je poskytovatelem; permanentní služba jedné pečující osoby u 6 dětí)

Péče o zaměstnance – dobrá praxe

A5/a

Poskytovatel jasně a efektivně vymezuje práva a povinnosti v rámci jednotlivých činností zaměstnanců podílejících se na poskytování služby péče o dítě v dětské skupině:

- poskytovatel dodržuje práva zaměstnanců, zaměstnanci svá práva znají a vědí, že je mohou bez obav uplatnit (mohou vyjadřovat své názory, podávat návrhy a podílet se na rozvoji instituce, upozornit na případné pracovní přetížení, požádat o podporu v situacích, kdy si nejsou jisti vhodným řešením apod.)

⇒ poskytovatel dodržováním práv zaměstnanců posiluje partnerský přístup, což pozitivně působí na jejich [vnitřní motivaci](#) a podporuje jejich snahu a pracovní výkon

- povinnosti jsou vymezeny (nejlépe písemně) tak, že se v nich všichni zaměstnanci dobře orientují (každý ví, co má dělat a co mají dělat ostatní), pracovní činnosti na sebe účelně navazují

⇒ funkční sladění pracovních úkonů vytváří příznivé pracovní podmínky, účinně napomáhá hladkému chodu instituce, a tím i kvalitnější činnosti dětské skupiny

A5/b

Poskytovatel zajišťuje zaměstnancům nadstandardní podporu, zejména formou [evaluace](#), [reflexe](#), [zpětné vazby](#) v kolektivu, [psychohygieny](#) nebo [supervize](#):

- poskytovatel má vytvořený systém pro sledování kvality práce zaměstnanců a její vyhodnocování (např. formou sebehodnocení a [zpětné vazby](#))
- k dispozici je [mentor](#), odborník, se kterým je možné konzultovat např. otázky výchovné péče nebo komunikace s rodiči

⇒ průběžné sledování a vyhodnocování kvality práce (podmínek, procesů, výsledků) podporuje profesní rozvoj zaměstnanců a jejich pracovní výkon

- poskytovatel k prevenci vyhoření nabízí zaměstnancům bonusy jako např. relaxační aktivity a pobyty (např. rehabilitace, wellness, tematické víkendy), semináře (např. pro rozvoj osobnosti, rozvíjení zájmů), sick days (poskytnutí volna na zotavení), prostředky k posílení kondice (vitamíny, stopové prvky), [supervizi](#) k řešení nejen pracovních, ale i náročných osobních situací apod.

⇒ spokojení a přiměřeně vytížení, zdraví zaměstnanci jsou více pracovně motivovaní a odvádějí kvalitnější práci

Péče o zaměstnance – další možnosti dobré praxe

- poskytovatel a zaměstnanci vyznávají stejné morální hodnoty, které mohou být formulovány ve „firemních“ pravidlech jednání a chování účastníků výchovy a péče v dětské skupině, v tzv. etickém kodexu, a které poskytovatel i zaměstnanci dodržují

Příloha A6 – Vzdělávání pečujících osob

Kvalita dalšího vzdělávání pečujících osob – nedostatky

A6/a

Poskytovatel nezjišťuje potřeby pečujících osob v oblasti dalšího vzdělávání s ohledem na skladbu dětí:

- poskytovatel nezjišťuje profesní potřeby pečujících osob (nesleduje a nehodnotí kvalitu jejich práce) a nestanovuje oblasti pro prohloubení kvalifikace pečujících osob
- absolvované další vzdělávání se netýká věkové skladby dětí v dětské skupině

⇒ další vzdělávání bez náležitého přehledu o kvalitě práce pečujících osob nelze cíleně plánovat, profesní rozvoj probíhá nahodile, méně efektivně

A6/b

Pečující osoby se neúčastní vzdělávání, které směřuje k respektu potřeb dětí a které reaguje na aktuální témata v oblasti výchovy a péče o dítě:

- volba a forma dalšího vzdělávání není směřována k potřebám dětí a aktuálním tématům v oblasti výchovy a péče

⇒ vzdělávání není v praxi dětské skupiny efektivně využitelné

Kvalita dalšího vzdělávání pečujících osob – další možné nedostatky

- další vzdělávání je naplňováno formálně či je neefektivně zacíleno (např. jednostranný výběr on-line kurzů, jejich formální absolvování za účelem získání a doložení certifikátu nebo vzdělávání na pracovišti zaměstnavatele se zacílením na téma, které není pro pečující osoby přínosné)
- poskytovatel nesleduje uplatnění poznatků a získaných dovedností v praxi (ani v případě, kdy k němu dochází), nemá přehled o efektivitě vzhledem ke zkvalitňování péče a výchovy

Kvalita dalšího vzdělávání pečujících osob – dobrá praxe

A6/a

Poskytovatel zjišťuje potřeby pečujících osob a plánuje oblasti dalšího vzdělávání také s ohledem na potřeby dětské skupiny a skladbu dětí:

- poskytovatel na základě sledování a zjištění individuálních profesních potřeb pečujících osob stanoví plán osobního rozvoje s vymezením oblastí pro posílení jejich kompetencí, ke stanoveným oblastem jsou následně vyhledávány vhodné semináře nebo určeny jiné formy dalšího vzdělávání (např. sebevzdělávání, stáže, vzájemné hospitace) s ohledem na věk dětí v dětské skupině

⇒ plán dalšího vzdělávání je užitečným podkladem pro cílený profesní rozvoj pečujících osob, a potažmo i zkvalitňování péče a výchovy

A6/b

Pečující osoby se účastní vzdělávání na základě zjištěných potřeb pečujících osob (i dětské skupiny), které směřuje k respektu potřeb dětí a které reaguje na aktuální témata v oblasti výchovy a péče o dítě:

- poskytovatel při plánování dalšího vzdělávání zohledňuje také potřeby dětské skupiny (např. s ohledem na její priority/zaměření a potřebu mít v těchto oblastech proškolený personál), respektuje / obhájí si, že zvolená témata a obsah dalšího vzdělávání směřují k potřebám dětí a aktuálním tématům v oblasti výchovy a péče

⇒ soulad potřeb dětské skupiny a pečujících osob (na základě dohody) a soustředění se na témata úzce související s péčí a výchovou přispívá k účinnému odrazu dalšího vzdělávání v praxi

Kvalita dalšího vzdělávání pečujících osob – další možnosti dobré praxe

- řešení systému dalšího vzdělávání v dětské skupině může být náplní práce [mentora](#)
- dětská skupina je sama poskytovatelem dalšího vzdělávání (např. školí v oblastech, v nichž vyniká, nabízí příležitosti ke stážím, zve externí odborníky nebo organizuje, zprostředkovává jejich školení)

Příloha A7 – Dodržování vnitřních pravidel

Dodržování vnitřních pravidel – nedostatky

A7/a

Poskytovatel nezajistil dodržování vnitřních pravidel:

- poskytovatel nezajistil informování o obsahu/ změnách vnitřních pravidel, neověřil si, zda obsahu zaměstnanci rozumějí, k obsahu neproběhla diskuze, zaměstnanci obsah neznají (např. důsledně se s ním neseznámili, není jim srozumitelný, obsah je složitý, nepamatují si jej, dokument nepovažují za důležitý, závazný apod.)

⇒ zaměstnanci nejednají jednotně, není důsledně naplňován závazný obsah dokumentu

A7/b

Poskytovatel na základě vnitřních pravidel nezajistil plnou informovanost rodičů a veřejnosti o způsobu péče o děti:

- poskytovatel dokument nezveřejnil / dokument rodičům jako přílohu smlouvy nepředal / neseznámil je s obsahem nebo dokument nezahrnuje takové informace, které by navozovaly představy o způsobu péče o děti

⇒ poskytovatel nenaplnuje zákonnou povinnost tím, že neinformuje nebo dostatečně neinformuje rodiče a veřejnost o způsobu péče o děti, jeho činnost a postupy nejsou transparentní (všem jasné), rodiče se nemají na co odvolat

Dodržování vnitřních pravidel – další možné nedostatky

- převzatý dokument (byť i právně ošetřený) z jiné dětské skupiny s pouhou úpravou údajů (nemusí přesně vystihovat konkrétní podmínky a zahrnovat konkrétní potřeby smluvních stran)
- nerovnoměrně rozložené informace (např. dlouhé pasáže s popisy hygienických podmínek podle „hygienické“ vyhlášky), které jdou na úkor informací potřebných pro rodiče a veřejnost, zejména zájemce (bez zmínky např. o přijímacím řízení a adaptačním procesu)
- obsah vnitřních pravidel nepopisuje podmínky a pravidla nastavení služby péče o děti, a tím o nich plně neinformuje rodiče a veřejnost

Dodržování vnitřních pravidel – dobrá praxe

A7/a

Poskytovatel zajistil dodržování vnitřních pravidel, která jsou promyšlená a napomáhají kvalitní činnosti dětské skupiny:

- poskytovatel má stanovená promyšlená, funkční pravidla napomáhající kvalitní činnosti dětské skupiny, která jsou zároveň dobře popsána ve vnitřních pravidlech (výběr přínosných informací, volba struktury, srozumitelné formulace)
- poskytovatel se ujistil, že vnitřním pravidlům všichni zaměstnanci rozumějí a vyžaduje/sleduje jejich dodržování tak, aby vnitřní pravidla a praxe byly v souladu

⇒ dokument je podkladem pro jednotné postupování ze strany dětské skupiny a zajišťuje rovný přístup k rodičům, příp. zájemcům

A7/b

Poskytovatel na základě vnitřních pravidel zajistil plnou informovanost rodičů a veřejnosti o způsobu péče o děti zveřejněním informací různými cestami, včetně cesty umožňující dálkový přístup:

- poskytovatel zajistil zveřejnění vnitřních pravidel různými způsoby, včetně možnosti získat informace o způsobu péče o děti dálkovým přístupem (pokud se dětská skupina neprezentuje způsobem umožňujícím dálkový přístup, má zajištěnu informovanost o způsobu poskytování služby jiným způsobem, např. vývěsní cedulí / štítem / vývěskou se základními informacemi, jakými jsou např. zajišťování služby péče o dítě v dětské skupině zřízené podle zákona č. 247/2014 Sb., provozní doba, kontakt, zodpovědná osoba)

⇒ rodičům (zejména z řad zájemců) a veřejnosti je zajištěna dostupnost informací o způsobu péče o děti několika cestami, z nichž mohou volit

Dodržování vnitřních pravidel – další možnosti dobré praxe

- tvorba dokumentu ve spolupráci s týmem
- stvrzení závaznosti dokumentu všemi zaměstnanci podpisem
- specifikace (možné upřesnění informací ze smlouvy pro rodiče), za jakých podmínek dětská skupina nepřijímá děti k docházce z důvodu zdravotního a epidemiologického (obsah je závazný i pro rodiče)
- zařazení transparentních kritérií pro přijímání dětí (např. přijímání dětí podle pořadí přihlášek)

Příloha A8 – Bezpečnost dětí

Zajištění bezpečnosti dětí – nedostatky

A8/a

Poskytovatel dostatečně nezajistil bezpečné prostředí z hlediska předcházení úrazu dětí a pečujících osob:

- poskytovatel nevěnuje potřebnou pozornost otázce zajištění bezpečnosti dětí a pečujících osob vytvářením potřebných podmínek personálních a organizačních a bezpečným prostředím vnitřním i vnějším pro pobyt venku (např. není nastaven systém pro identifikaci rizik, nejsou stanovené preventivní procesy a postupy, neprobíhá kontrola provozu, zaměstnanci nejsou informováni, proškolení, zjištěná rizika nejsou řešena neprodleně)
- není věnována dostatečná pozornost obsahu lékárničky s prostředky pro poskytnutí první pomoci dětem

⇒ poskytovatel dostatečně nedbá o bezpečnost, čímž ohrožuje zdraví dětí a pečujících osob

A8/b

Poskytovatel nezohlednil věkové složení dětí a počet pečujících osob k zajištění bezpečného prostředí, zejména v době stravování:

- nedostatečné personální a organizační zajištění náročných situací (např. vycházky, organizované výlety, exkurze) a příprava a podávání stravy zejména v malých dětských skupinách do 6 dětí (s jednou pečující osobou, pokud stravu servíruje, vydává, dokrmuje, ukládá děti ke spánku) a ve skupinách do 12 dětí bez provozního personálu (pokud jedna pečující osoba servíruje, další jídlo rozdává a dále pečuje o děti) představují četná rizika (např. příprava svačtin bez dostatečného dohledu nad dětmi, manipulace s horkými tekutinami nad dětmi, spěch s rychlými pohyby mezi dětmi, uklouznutí)

⇒ nedostatečné personální zabezpečení v organizačně náročných situacích nastoluje stres a představuje vysoké bezpečnostní riziko

Zajištění bezpečnosti dětí – další možné nedostatky

- špatná organizace pečujících osob při práci s dětmi vyvolávající chaos a tím nejistotu dětí a jejich neorganizované, nepředvídatelné reakce (např. úskok do vozovky, pád do výkopu)
- seznam některých rizik dále obsahuje [Příloha B8](#) v části Příklady rizik týkajících se zajištění bezpečného prostředí a opatření, jak případným úrazům předcházet

Zajištění bezpečnosti dětí – dobrá praxe

A8/b

Poskytovatel příkladně zohlednil věkové složení dětí a počet pečujících osob k zajištění bezpečného prostředí, zejména v době stravování:

- poskytovatel se spolu se zaměstnanci soustředí na vytváření bezpečných podmínek, včasné odhalování a předjímání rizik ve specifickém prostředí, kde se pracuje s dětmi, pro bezpečnost provozu mají stanovené procesy a postupy, znají je a dodržují

⇒ promyšlenou organizací a personálním zajištěním v organizačně náročných situacích je dětem a pečujícím osobám vytvářeno bezpečné prostředí

Zajištění bezpečnosti dětí – další možnosti dobré praxe

- s týmem vytvořený seznam konkrétních míst/situací/činností s vyhodnocením rizika a způsobem řešení (bezpečná organizace, rozdělení úloh, omezení pohybu v některých místech apod.)
- vypracovaný program pravidel pro děti „jak se bezpečně chovat“ průběžně realizovaný přiměřenou formou pro děti daného věku (poučení, ukázky, scénky, vyprávění příběhů) se zachováním principu „nebát se, ale vědět, jak se zachovat“
- podrobně vypracovaná organizace dne (krok za krokem), která vede k zautomatizování činností (přesné vymezení činností a rolí zaměstnanců, seznam opakujících se úkonů ranní, střední, odpolední služby pečujících osob, dohody, kdo a na jakém místě co zajišťuje), zaběhnutá organizace vytvářející návyky i u dětí, s předcházením nepřehledným, nebezpečným situacím

Příloha A9 – Mimořádné situace

Řešení mimořádných situací – nedostatky

A9

Poskytovatel nemá písemně zpracované základní rizikové a nouzové situace a postupy pro jejich řešení, nebo je má, ale jedná se o formální, v praxi nevyužitelný dokument, nebo jsou zpracovány funkčně, ale prokazatelně s nimi zaměstnanci neseznámil:

- absence písemného zpracování, nepřipravenost na nastalé situace, intuitivní, nesystémová řešení
- formálně zpracovaný dokument (např. nezohledňuje specifické podmínky dětské skupiny nebo není pro zaměstnance návodný nebo jeho obsahu zaměstnanci nerozumí)
- poskytovatel s písemným zpracováním zaměstnanci neseznámil (např. zaměstnancům byl dokument předložen jen k podpisu, neproběhlo seznámení/diskuze, zaměstnanci obsahu nerozumí, nepamatují si jeho obsah nebo jej nemají k dispozici, nevědí, kde je dokument uložen)

⇒ není zajištěna ani účelná prevence, ani případná řešení nastalých mimořádných situací vedoucí k omezení následků

Řešení mimořádných situací – další možné nedostatky

- je stanoven „univerzální“ postup se vším se obracet na poskytovatele (např. poskytovatel ve vypjaté situaci teprve sám hledá kontakty nebo se mu nelze dovolat)
- rizika nejsou řešena systémově, tj. problémy se řeší operativně, až když nastanou

Řešení mimořádných situací – dobrá praxe

A9

Poskytovatel má důkladně písemně zpracované rizikové a nouzové situace vzhledem ke specifickým podmínkám dětské skupiny. Zaměstnanci byli s postupy jejich řešení prokazatelně seznámeni, příp. byli aktivně zapojeni do identifikace rizikových a nouzových situací a hledání postupů pro jejich řešení:

- do procesu promýšlení mimořádných situací a postupů byli zapojeni zaměstnanci (např. formou [brainstormingu](#))
- v případě, kdy zaměstnanci nebyli účastni procesu nastavování postupů, byly s nimi postupy probrány osobně a teprve po ověření, že obsahu dokumentu rozumějí a vědí, jak se mají zachovat, byl jimi dokument podepsán
- dokument je pravidelně aktualizován

⇒ v případě potřeby zaměstnanci reagují informovaně a vzhledem k naléhavosti řešení efektivněji

Řešení mimořádných situací – další možnosti dobré praxe

- rodiče jsou informováni o písemném zpracování mimořádných situací nebo je jim dokument nebo jeho část týkající se zejména případného omezení provozu dětské skupiny (např. s výčtem možných mimořádných situací a s popisem, jak budou rodiče informováni a jaký bude postup řešení) k dispozici zveřejněním nebo předáním (např. na nástěnce nebo jako součást/příloha vnitřních pravidel, jako samostatný dokument)

Přílohy B – Příklady postupů

Příklady neslouží jako závazné vzory, konkrétní nastavení je na poskytovateli.

Příloha B1 – Plánování práce s dětmi

Příklad postupu při plánování práce s dětmi, realizaci plánů a hodnocení

Obsah plánu výchovy a péče (krom požadavků daných vyhláškou č. 350/2021 Sb.) a systém plánování nejsou normativně stanoveny. Je na každém poskytovateli, jaké řešení pro svou dětskou skupinu a konkrétní podmínky zvolí. Volba by měla vést k žádoucím výsledkům v péči a výchově dětí.

Následující příklady jsou rozděleny podle věku dětí (do dvou a od dvou let) a podle toho, o jaké věkové složení dětí se jedná, zda o homogenní, tedy věkově stejnorodou, nebo věkově smíšenou, heterogenní skupinu.

Některé děti kolem druhého roku již pěkně individuálně spolupracují s pečující osobou nebo se na chvíli přidají ke skupinovým aktivitám, a proto s nimi lze začít plánovat činnosti nebo alespoň nabídku činností, ale je třeba počítat s krátkou, těkavou pozorností a i tu je nutné vyvolat jiným způsobem než u starších dětí. To znamená více než na slovní komentář spoléhat na smysly a vyzývat děti k aktivitám pohybem, rytmickým zvukem, melodií hlasu, barvami či lákavými hračkami a předměty.

To, jak může vypadat plánování práce s dětmi v dětské skupině, je obsahem následujících kapitol.

Plánování práce s dětmi staršími dvou let

Tento příklad je inspirován národním programem pro mateřské školy Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (RVP PV¹²), do něhož je možné nahlédnout [zde](#) a který je platný pro práci s dětmi od dvou let. Pro dětské skupiny není závazný, nahlédnout do něj však může být přínosnou inspirací, co se týká podmínek, rizik atd.

Příklad postupu:

Fáze tvorby PVP

1. vyhodnocení výchozích podmínek (příležitostí) dětské skupiny (např. úvahy o využití velikosti a členitosti prostoru dětské skupiny, jejího umístění v městské části nebo v blízkosti přírody, možnosti personálního obsazení atd.)
2. ujasnění a formulování priorit (zaměření, cíle, směřování, tj. o co dětská skupina usiluje) s využitím výchozích podmínek nebo vytvořením podmínek v souladu s prioritami (např. dětská skupina v blízkosti přírody zaměřená na její poznávání a vedení dětí k její ochraně s prvky ekologické výchovy)
3. stanovení struktury (obsahu) PVP (viz níže)
4. vypracování obsahu (přehledně, srozumitelně, v náležité formální úpravě, s vykreslením objektivního obrazu činnosti dětské skupiny)

Příklad struktury PVP

- název plánu výchovy a péče (odvozený např. od názvu dětské skupiny nebo priorit či obsahu plánu výchovy a péče)
- údaje (např. název dětské skupiny, adresa, poskytovatel, kontakty, platnost dokumentu)
- charakteristika dětské skupiny (např. kapacita, věk dětí, priority, prostředí, historie dětské skupiny)
- podmínky péče a výchovy (popis skutečných podmínek dětské skupiny – např. prostorových a materiálních, psychosociálních, personálních, životosprávy, spolupráce s rodiči)
- charakteristika práce s dětmi (preferovaný přístup k dětem – např. partnerský, podporující schopnosti a zájmy dítěte, podněcující děti k aktivitě, samostatnosti apod., uplatňované formy a metody práce – např. hry spontánní i didaktické s důrazem na smyslové poznávání)
- praktické činnosti, výchovná práce v tématech, učení na základě prožitku a vlastní zkušenosti apod.)

¹² Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. VÚP Praha 2005, upravená verze s účinností od 1. 9. 2021.

- podmínky pro případné přijetí dítěte se specifickými potřebami (poskytnutí informace, zda dětská skupina ne/má příhodné podmínky nebo se je v nastalé situaci bude snažit po dohodě s rodiči vytvořit, i např. informace o tom, zda má s těmito dětmi zkušenosti, a proto je na konkrétní specifické potřeby připravena a je schopna je případně rozšířit apod.)
- výchovný obsah – obecný nástin námětů pro práci s dětmi např. v podobě tematických celků obsahujících cíle a k nim načrtnuté aktivity z různých oblastí (pohybové, poznávací, sociální, výtvarné atd.) pro podporu učení v souvislostech a všestranného rozvoje dětí (viz níže Tematický celek)

Plánování výchovného obsahu

Výchovný obsah v plánu výchovy a péče je výhodné naplánovat koncepčně na delší časové období, např. na 12 měsíců (dlouhodobý plán). Ten ale pro svou obecnost stěží může sloužit jako podklad pro denní přípravu. Pro zajištění systematické práce s dětmi je přínosné jej postupně rozplánovat (do střednědobých a krátkodobých plánů, např. týdenních plánů a denních příprav).

Příklad plánování výchovného obsahu v PVP

- volba témat v souladu se zásadami pro předškolní věk, tedy přiměřeně věku a schopnostem dětí, tzn. postupovat od nejbližších ke vzdálenějším tématům s ohledem na přírodní koloběh a tradice (výhodou dlouhodobého plánování je, že je možné témata obsahově sladit např. podle priorit, maskota nebo jiného kritéria, což se může promítnout do celkového ladění obsahu a názvu plánu výchovy a péče, např. Poznáváme svět, S mašinkou kolem světa, Z pohádky do pohádky)
- témata (např. měsíční) je možné rozplánovat na podtémata (např. týdenní), a tak pro září může téma naznačovat slogan Moje cesta do světa (reagující na nástup dětí do dětské skupiny), toto téma je možné rozdělit do podtémat (viz níže Tematický celek)
- doplnění témat či podtémat o základní údaje navozující představu o obsahu práce s dětmi, jakými jsou cíle a navržené aktivity, příp. popis smyslu (viz níže Tematický celek)

Tematický celek

Příklad možné podoby tematického celku jako načrtnutého návodu pro dohodnuté období, z něhož lze vycházet a kterým je zaručena kontinuita a integrita (plynulé navazování a obsahová soudržnost) práce s dětmi a její různorodost tak, aby program rozvíjel děti v různých oblastech (tělesné, rozumové, hudební, výtvarné, pracovní aj.).

Téma: Moje cesta do světa (září)

Smyslem je vytvořit u dětí pocit jistoty, bezpečí a tak pomoci jejich úspěšné adaptaci na nové prostředí. V průběhu měsíce si také všimnat změn v přírodě.

Podtémata:

- „Co tu je a kdo tu je? Bu–bu–bu – já se tu bát nebudu“ – poznávání prostředí
- „Můžu to a taky tamto?“ – pravidla
- „Co já všechno dovedu?“
- „Podzim tůká na vrátka, svolává svá zvířátka“ – vnímání změn v přírodě

Výchovné cíle:

- seznámit se s novým prostředím, dospělými, dětmi – znát je jménem
- učit se respektovat pravidla, která nám pomáhají
- zlepšovat si koordinaci pohybů
- všimnat si změn v přírodě
- apod.

Nabídka aktivit:

- Kde co je? – prohlídka DS
- Budeme si hrát? – sociální hry
- Pomíchané hračky – víš, kam patří?
- Rozcvičky pro ruce i nožičky – pohybové aktivity, hry
- Ptáčci, kam letíte? – pozorování
- apod.

Obdobně lze plánovat témata na celý rok a mít tak v PVP připravený celoroční výchovný obsah (vymezený např. 12 tématy). Také rodiče z PVP získají ucelenou představu o tom, co se s dětmi bude v dětské skupině „probírat“. Plánování může být také vhodnou příležitostí pro spolupráci s nimi. Je přínosné, pokud rodiče znají aktuálně probírané téma, cíle, aktivity (např. zveřejněním týdenního plánu na nástěnce). Pečující osoby tím také prokáží, že práci s dětmi mají promyšlenou a připravují se na ni. Rodiče pak mohou projevovat o činnosti v dětské skupině větší zájem, mohou se sami inspirovat a s dětmi na aktivity navazovat.

Pro přímou práci s dětmi je tematický celek ještě hodně obecný, a proto je vhodné jej dále rozplánovat v krátkodobějším plánu.

Krátkodobé plány

Zde je žádoucí uvažovat o časovém úseku, na který plánujeme (dejme tomu jedno téma/podtéma na týden, na dva) a začít od cílů, tj. formulovat, co z které oblasti chceme s dětmi poznat, procvičit, co je naučit, co u nich rozvíjet atd. Protože v tematickém celku (viz výše) jsou cíle formulované obecně (např. učit se respektovat pravidla, která nám pomáhají), je třeba je (podle složení, věku, schopností konkrétní skupiny dětí) konkretizovat. U zvoleného příkladu se jedná o přetrvávající cíl a je možné pro září začít tím, že pro zadaptované děti si zvolíme např. upevňovat žádoucí projevy chování pomocí opakování „třídních“ pravidel, pro adaptující se děti seznamovat je s „třídními“ pravidly“ a k těmto cílům přiřadíme aktivity např. opakování pravidel ztvárněných pomocí piktogramů (ikonek nebo symbolických, zjednodušených obrázků). Seznamujeme s nimi adaptující se děti, zadaptované vedeme, aby je dodržovaly a byly novým dětem vzorem. K procvičování pravidel lze úspěšně využívat maňáskových scének reagujících na konkrétní situace v dětské skupině.

Aktivity by měly být plánovány ve vhodném metodickém sledu, např. děti nejprve seznámit s vybraným jevem na základě pozorování, poučení, poznávání skrze smysly, pak teprve jej na základě vytvořených představ dětí nechat ztvárnit modelováním, malováním apod., tzn. volit aktivity přiměřené, které nám pomohou cíle naplňovat.

Podle rozplánovaného kratšího časového úseku (např. jako zde podtématu) pak plánovat a připravovat denní aktivity.

Denní příprava

Forma (písemná nebo myšlenková) a obsah denní přípravy nejsou stanoveny. Jde o to promyslet tzv. metodický postup a představit si, jak plán realizovat (vyjít z cílů konkretizovaných např. již v podtématu nebo je ještě upřesnit a vybrat k nim ze zvolených aktivit, představit si podobu činností a jejich organizaci, promyslet motivaci, připravit pomůcky, stanovit případné individuální zaměření apod.). Při plánování lze využívat celodenní dění v dětské skupině, a tak i pohádka před spaním může vhodně doplnit zvolené téma, obdobně nenásilná ranní nabídka tematických aktivit, z kterých děti mohou a nemusí volit.

Doporučený postup:

- stanovit si cíle, k nim přilehlé aktivity
- diferencovat cíle (a aktivity) podle obtížnosti v případě dětí různého věku a schopností (např. jedna skupina nalepuje vystříhané tvary, druhá je vytrhává i nalepuje)

Aktivity

- plánovat (představit si) náplň aktivit a uplatněné metody (např. pozorování, ukázka pracovního postupu)
- rozvrhnout, co a v jakém časovém úseku (v režimu dne) naplňovat
- promyslet, jak na sebe budou obsahově navazovat

- při hledání vhodných aktivit pro děti do tří let se lze inspirovat náměty obsaženými v publikaci vydané projektem MPSV „Podpora implementace dětských skupin“ [Jak pečovat v kolektivu o děti ve věku 1–3 roky](#)¹³, která mimo jiné obsahuje také vývojová hlediska
- tipy na výtvarné aktivity najdete také v on-line workshopech [Výtvarný materiál a nástroje a Výtvarné techniky – soubor námětů pro využití v DS](#), které vznikly také v rámci projektu MPSV „Podpora implementace dětských skupin“¹⁴

Organizace

- rozdělit role pečujících osob (pokud je jich více)
- promyslet pořadí aktivit, volbu prostoru (vhodný ke konkrétním aktivitám, dostatečný a bezpečný), volbu organizačních forem (aktivity s celou skupinou, v menších skupinách, individuální; najednou, nebo postupně)
- připravit pomůcky (co, kam, aby případné čekání nenarušilo pozornost a očekávání dětí)

Motivace

- promyslet, jak nejlépe upoutat bezděčnou pozornost dětí, jak zapůsobit na jejich emoce, vyvolat v nich zvědavost, těšení se na něco (např. navázáním na předchozí zážitky dětí, vyprávěním, pohádkou, písničkou, hádankou, vytvořením tajemné situace) k navození [vnitřní motivace](#) (kdy dítě samo chce, je aktivní)

Individuální zaměření

- určit, na koho soustředit individuální pozornost (koho při plánovaných aktivitách bude třeba podpořit) a jakými cestami (např. povzbuzením, radou, zjednodušením úkolu, prodloužením času), v případě přítomnosti dítěte se [specifickými potřebami](#) zvažovat, jak přizpůsobit cíl, aktivity, organizaci jeho potřebám

¹³ Publikaci naleznete na www.dsmpsv.cz v sekci Pro poskytovatele – Informační materiály.

¹⁴ On-line workshopy naleznete na www.dsmpsv.cz v sekci Pro poskytovatele – On-line workshopy.

Plánování práce s kojenci a batolaty do 2 let

Představený systém plánování (viz výše) nemusí být při práci s kojenci a mladšími batolaty efektivní. Pro pečující osoby může představovat naopak zátěž. Svou pozornost, fyzické a psychické síly potřebují plně věnovat dětem. Navíc děti se v tomto věku dokážou soustředit jen chvíli, a proto je třeba jim poskytovat podněty/příležitosti k poznávání tak, aby byla co nejvíce využita jejich [nezáměrná pozornost](#), zejména při smyslovém zkoumání prostředí, manipulaci s hračkami, předměty.

Hra je hlavním výchovným prostředkem, i když se v tomto věku může dospělým jevit jako triviální, z hlediska přínosů pro dítě je podstatná (např. neúnavné otevírání dvířek skříňky).

Převládající organizační formou je práce individuální nebo s úzkou skupinkou, kde děti „pracují“ nebo si hrají nikoliv spolu, ale zatím převážně vedle sebe.

Práce s touto věkovou skupinou je z velké části naplňována činnostmi pro vytváření návyků, rozvíjení pohybu (např. lezení, chůze, koulení míče) a orientace v prostředí. Děti by měly být také vyzývány např. k hlasovým a mluvním projevům. S úspěchem se využívají tradiční říkanky, popěvky s pohybem (podupy, tleskání, mávání), čmárání na velkou plochu papíru, hry s různými materiály, zejména s pískem, při nichž si děti rozvíjí koordinaci očí a rukou, jemnou motoriku a mnoho dalšího.

Nemělo by docházet k tomu, že se pečující osoby zcela obejdou bez procesu plánování a hodnocení. Výchovná činnost zde spočívá v přípravě prostředí a přiměřených aktivit, které děti osloví.

Dvouleté a některé i mladší děti již dokážou na chvíli spolupracovat a podílet se aktivně na připraveném programu. Upoutání jejich pozornosti se však děje na základě silnějších podnětů než u starších dětí (výraznější mimika, práce s hlasem, nápadné a dostatečně velké rekvizity). S těmito dětmi lze uskutečňovat krátké programy (hrát jim dramatické scénky, realizovat pohybové chvilky, zpívat, rytmizovat, čmárat, stavět atd.). Ze strany dospělého by mělo jít o podněty záměrné, u dětí o vlastní volbu.

Náměty pro práci s dětmi od jednoho do tří let i s odborným komentářem lze najít, jak již bylo výše uvedeno, v publikaci [Jak pečovat v kolektivu o děti 1–3 roky](#)¹⁵ nebo v e-learningovém kurzu [Vývoj dítěte od dvou let aneb hrou k všestrannému rozvoji dítěte](#)¹⁶.

Kojenci by neměli zůstat stranou ostatního dění (např. dlouhodobě izolování v ohradce). Mohou třeba jen pozorovat a z bezpečné blízkosti pečující osoby se vydávat na průzkum a být navzájem v kontaktu i s ostatními dětmi.

¹⁵ Publikaci naleznete na www.dsmpsv.cz v sekci Pro poskytovatele – Informační materiály.

¹⁶ E-learningový kurz naleznete na www.mikrojesle.mpsv.cz v sekci Pro zřizovatele – On-line vzdělávání.

Dětem v tomto věku musí být věnována náležitá péče (přebalit, nakrmit, dokrmit, vysadit na nočník, pomoci překonat přírodní překážku, převléknout, obout atd.). Nedokážou to samy a neumí se bránit nepříznivým vlivům. Na druhou stranu by se jim nemělo bránit ve snaze po samostatnosti, i když to mnohdy stojí více práce a času. Dohodnutá pravidla pro péči v konkrétní dětské skupině a organizační podmínky by tomu měly napomáhat (nízký nábytek k sebeobsluze dětí, nerozbitné nádoby, hygienické kapesníky po ruce atd.).

Plánování práce ve věkově smíšené skupině

Většina dětských skupin přijímá děti v širším věkovém rozptylu. Věkově smíšená (heterogenní) skupina má své výhody zejména v sociální oblasti. Zde se děti učí přizpůsobovat situacím (např. být ohleduplní a na menší děti nespěchat). Mají mnoho příležitostí k poskytování pomoci druhým, učí se nést zodpovědnost. Mladší děti se naopak od starších učí, napodobují je a snaží se jim vyrovnat, což je přirozeně vývojově posouvá.

Pro pečující osoby je však práce s věkově smíšenou skupinou náročná. Musí umět rozdělit pozornost a dobře sledovat, aby postřehly a přiměřeně naplnily potřeby všech dětí. Nutné je i důkladněji plánovat. Jedno téma a druh aktivity promýšlet, jak ji dětem starším nebo s rozvinutějšími schopnostmi ztížit, nebo naopak mladším a méně vyspělým v daných aktivitách zlehčit ([diferencovaný přístup](#)). Na situaci v dětské skupině s věkovým rozptylem by neměla doplácet žádná ze skupin dětí.

Také kojenci se svým způsobem mohou účastnit společných aktivit. Někdy jim stačí dopřát jen příležitost být u toho a pozorovat, naslouchat a něco u toho rukama, ústy zkoumat. Kojenci dobře vnímají náladu a dokážou se těšit s ostatními z radostných situací. Pečující osoby by jim proto měly vytvářet podmínky pro účast při společných aktivitách. Předpokladem je zajištění optimálního personálního obsazení.

Realizace (naplňování) plánů a proces hodnocení

Plán výchovy a péče je naplňován každodenními aktivitami a péčí o děti.

Samotný plán, dokud není realizován, zůstává jen papírovým dokumentem. Nemá však představovat dogma. Při jeho naplňování je třeba přihlížet k aktuální situaci, např. je možné začlenit témata, podtémata, program dne či aktivity, které lépe odrážejí reálnou situaci a pro děti budou mít větší přínos (např. reagovat na sněhovou nadílku).

Kvalita plánování a kvalita realizace může vést ke kvalitním výsledkům. Ty je možné posuzovat vyhodnocováním nastavených podmínek (např. personálních, organizačních, materiálních), výchovného procesu (např. výchovné přístupy, sociální klima, metody, formy) a výsledků péče a výchovy u dětí (úroveň zvládnutí plánovaných cílů z různých výchovných oblastí).

Hodnocení kvality plánování, kvality naplňování a výsledků dětskou skupinou

Bez vyhodnocování nevíme, kde na cestě stojíme a kam máme pokračovat, proto je účelné si stanovit, co kdo kdy a jak bude vyhodnocovat. Vhodné je začít od hodnocení dílčích nebo časově krátkých úseků a postupně dojít k vrcholu hodnocení, tj. celkové činnosti dětské skupiny. Proces hodnocení je komplexní a poměrně složitý proces, proto se ho dotkneme jen okrajově. Pro oblast hodnocení kvality plánování, kvality naplňování a výsledků je možné si nastavit následující proces:

- průběžné hodnocení výsledků péče a výchovy dětí (podle systému plánování např. denní, týdenní, měsíční, roční hodnocení)
- analýza příčin toho, co se nedaří (neuspokojivých výchovných výsledků, např. proč děti nemají v žádané míře vytvořené hygienické návyky, nejsou přiměřeně samostatné, nedodržují společenská pravidla, problémy řeší agresí, nemají přiměřené poznatky, zkušenosti apod.)
- přijetí opatření k nápravě (např. úprava plánu výchovy a péče – upřesnění směřování, ujasnění výchovných metod; stanovení plánu dalšího vzdělávání pečujících osob pro potřebné oblasti; zajištění personálních podmínek pro efektivnější naplňování priorit atd.)

Plánování – naplňování plánů – hodnocení je stále se opakující cyklus, kde poslední článek procesu (hodnocení) poskytuje informace pro změny v prvním článku (plánování). Plán výchovy a péče je třeba na základě vyhodnocování aktualizovat (opravit zastaralé, neplatné informace) a je vhodné jej čas od času inovovat (např. výchovný obsah, aby se práce s dětmi s dlouhodobou docházkou jednotvárně neopakovala).

Hodnocení by se mělo týkat podmínek, procesu a výsledků práce s dětmi, pro možné srovnání uvádíme příklady jejich žádané úrovně ve vybraných oblastech:

- přístup k dětem – vstřícný, aktivní a přitom citlivý (se schopností vcítit se do situace dítěte), podporující a přiměřeně nápomocný (povzbuzovat dítě, pomáhat mu, ale nechat ho, může-li něco zvládnout samo, vyjadřovat důvěru v jeho schopnosti, poskytovat mu cílenou zpětnou vazbu, oceňovat snahu), partnerský (s prostorem pro vyjádření dítěte)
- komunikace – přizpůsobená chápání dětí, neohrožující, povzbuzující; kultivované vyjadřování, s využíváním spisovného jazyka

- psychosociální podmínky:
 - pozitivní sociální klima (přátelské vztahy, bezpečné sociální prostředí, příležitosti k prožívání radosti a uspokojení)
 - psychická podpora (uznání, povzbuzení, vkládaná důvěra)
 - trpělivost s poskytnutím potřebného času
 - dodržování psychohygienických zásad – střídání řízených a spontánních aktivit, zajištění dostatku pohybu dětem v průběhu celého dne a každodenního pobytu venku v potřebné časové délce s ohledem na povětrnostní podmínky (viz vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých), dětské skupiny do 12 dětí se jí řídit nemusí (prostorové podmínky mají jednodušší), v malé i ve velké dětské skupině mají však děti stejné potřeby, a je-li jim pobyt venku v programu dne krácen nebo odepírán, není tak činěno ve prospěch jejich zdraví
- péče – důsledná, svědomitá, zajišťující bezpečí a zdraví dítěte
- výchovný proces – uplatňování věku a schopností dětí přiměřených a účinných metod, např. k navození učení názorného (poznávání skrze smysly a praktickou činnost), učení situačního (s využíváním neplánovaných, ale pro děti přínosných situací, zvl. na vycházkách), prožitkového (s vyvoláním silného citového zaujetí, prožívání), učení integrovaného (tj. v souvislostech, napříč různými oblastmi na základě práce s tématy), také např. s uplatňováním dramatických prvků (se zapojením maňášků, loutek, osobního dramatického projevu), s experimentováním (např. při objevování přeměn skupenství vody) na rozdíl od metod z hlediska přínosů pro děti neefektivních, jakými jsou metody založené na slovním výkladu a memorování
- výsledky u dětí – děti mají upevněné kulturní a hygienické návyky, jsou podle svých schopností samostatné, projevují se sociálně žádoucím způsobem, mají přiměřené poznatky a zkušenosti, chovají se přirozeně, projevují aktivitu, využívají prostoru pro vlastní vyjádření (např. pohybové, mluvní, výtvarné, hudební), jsou v dětské skupině díky úspěšnému naplňování potřeb spokojené

Obsah výše uvedených bodů lze v rámci [vlastního hodnocení](#) srovnat se situací v konkrétní dětské skupině. Inspirací v oblasti výchovy mohou být on-line workshopy [Výchova srdcem](#) a [Laskavost, empatie, hranice ve výchově](#), které vznikly v rámci projektu MPSV „Podpora implementace dětských skupin“.¹⁷

¹⁷ On-line workshopy lze najít na www.dsmpsv.cz v sekci Pro poskytovatele – On-line workshopy.

Příloha B2 – Nastavení systému k adaptačnímu procesu

Příklad nastavení systému k adaptačnímu procesu

Způsobů naplňování kritéria je mnoho. Každé dítě je jiné, stejně tak každá rodina a dětská skupina. Proto nelze stanovit jednotný adaptační postup pro všechny dětské skupiny. Vždy je třeba počítat s určitou mírou přizpůsobení individuálním potřebám dítěte, rodiny, ale i podmínkám dětské skupiny (např. personálním, prostorovým).

Příklad postupu:

- nastavení adaptačního procesu podle reálných podmínek dětské skupiny (personálních, prostorových) s určením širších hranic (prodiskutovaných v týmu) pro individuální řešení (např. některé dětské skupiny akceptují přítomnost rodičů v závislosti na jejich vůli, někde časové vymezení rodičům určují, jinde rodiče mezi děti přístup nemají), vše závisí na dohodě v rámci týmu i s rodiči, příp. na argumentaci, proč dětská skupina nenaplnuje některá rodičovská přání
- zveřejnění základních informací o adaptačním procesu (např. web, plán výchovy a péče, vnitřní pravidla) pro navození představy možným uchazečům
- organizování akcí pro veřejnost (např. den otevřených dveří, zahradní slavnost), využití aktivit v rámci přidružené činnosti spolku (mateřských a komunitních center, zájmových aktivit)
- nabídka návštěvy dětské skupiny (rodič s dítětem) – zástupce dětské skupiny zajistí prohlídku prostor, poskytne zásadní informace o péči a výchově, organizaci apod. (vhodné je postupovat podle předem stanovených bodů), zodpoví rodičovské dotazy, současně využije příležitosti sledovat reakce dítěte a dotázat se na jeho individuální potřeby (zda jsou v podmínkách konkrétní dětské skupiny splnitelné)
- pozvání rodičů na informativní schůzku nebo poskytnutí letáčku např. se základními informacemi o dětské skupině a s informacemi pro nástup dítěte (např. zaměření, priority dětské skupiny, materiální podmínky, organizační záležitosti, seznam potřeb pro dítě) a s informacemi o adaptačním procesu, tzn. o co se jedná, s čím je třeba předem počítat, jaký je stanovený postup pro adaptaci v dětské skupině, příp. s informacemi o adaptačním procesu z hlediska vývojové psychologie (seznámení s fázemi adaptačního procesu, jaké jsou možnosti pro podporu adaptace tam, kde se dítě delší dobu začlenit nedaří apod.)
- vstupní dotazník vyplněný rodiči, kteří podepsali smlouvu (s formulováním otázek, které budou přínosné i pro adaptaci dítěte)
- určení oblastí pro denní komunikaci s rodiči nově přijatých dětí po dohodě v týmu (kojenci, batolata – biologické potřeby, emoční ladění, aktivity; starší děti – začlenění do činností, do kolektivu dětí)
- dohoda v týmu o základním postupu pro případy, kdy se adaptace nedaří (co lze v rámci možností dětské skupiny nabídnout, např. prodloužit pobyt rodičů s dítětem v dětské skupině, upravit pravidelnost docházky, doporučit příchody s jiným členem rodiny atd.)

- rozvržení termínů pro příjem nových dětí a jejich počet
- personální posílení v době, kdy docházku zahajují nově přijaté děti
- konzultace s rodiči v případě, kdy si ji sami vyžádají, nebo nabídnutá konzultace rodičům, kde se adaptovat dítě ani po delší době nedaří (nelze časově jednotně určit dobu adaptace, záleží na stupni emočního čili citového prožívání a projevech dítěte)
- vyhodnocení úspěšnosti nastaveného adaptačního procesu, přijetí opatření pro další období

Příloha B3 – Nastavení systému ke sledování vývoje dítěte

Příklady nastavení systému ke sledování vývoje dítěte

Do 3 let

- dotazník s otázkami o dítěti, který rodiče vyplňují při přijímání dítěte – pečující osoby analyzují a využívají informace při péči a výchovné práci s dítětem
- sledování projevů dítěte od adaptačního období v různých situacích (při hře, při společných aktivitách, v režimových momentech atd.) – pečující osoby zjišťují stupeň rozvoje dítěte v různých oblastech (např. pohybové, rozumové, emocionální, úroveň praktických dovedností a návyků), následně dítě podporují v tom, co mu jde, povzbuzují, kde má ještě rezervy, a snaží se mu poskytovat další podněty
- kontakty s dítětem – pečující osoby vytvářejí příležitosti k individuálním kontaktům, s dítětem komunikují, tvoří, hrají si s ním a přitom sledují jeho reakce, potřeby, schopnosti, dovednosti
- utváření vztahu – pečující osoby se snaží s dítětem vytvořit bližší vztah, aby se cítilo bezpečně, projevovalo se přirozeně a aktivně
- vyhodnocování projevů dítěte a výsledků jeho aktivit (např. stavby, herní konstrukce, výtvarné projevy) – pečující osoby spolu konzultují úroveň vývoje dítěte v různých oblastech, na základě zjištění a podle možností upravují plány aktivit nejen pro skupinu dětí, ale v některých oblastech s individuálním zaměřením na jednotlivce
- informování rodičů – pečující osoby objektivně informují o prospívání dítěte (jak se projevuje, co se mu daří, co již v dětské skupině zvládá), drobné vývojové odlišnosti v tomto věku neproblematizují, vhodné je se s rodiči domlouvat, jaké podněty dítěti k vyrovnání poskytnout
- profesní orientace – v případě přetrvávající vývojové odlišnosti, kde ani podpora v dětské skupině, příp. také v rodině, nepřináší výsledky, se pečující osoby hlouběji zajímají o téma, případně je konzultují s odborníky ([mentor](#) v dětské skupině, pediatr, psycholog, speciální pedagog, logoped aj.)
- informování rodičů – v případě přetrvávající a výraznější vývojové odlišnosti pečující osoby citlivě informují rodiče o projevech dítěte a taktně doporučí řešení s odborníkem (na rozhodnutí rodičů je, zda se doporučením budou řídit), aby případně mohla být zahájena cílená podpora, pečující osoby mohou nabídnout spoluúčast na podpoře (rodiče se nemusí svěřit s výsledky odborného vyšetření a doporučeními, ale pro podporu dítěte je významné doporučení získat, v tomto ohledu mnoho záleží na tom, zda pečující osoby dokážou v rodičích vzbudit potřebnou důvěru)
- spolupráce s rodiči – v případě, že se jedná o dítě se [specifickými potřebami](#) a rodiče souhlasí s otevřenou spoluprací, pečující osoby dohodnou s vedením dětské skupiny podmínky, poté s rodiči; pokud dětská skupina není schopná speciální podmínky zajistit, pečující osoby rodiče alespoň psychicky podpoří a mohou jim pomoci hledat vhodné zařízení

Od 3 let

Jak z novely zákona o DS vyplývá, od 1. 7. 2022 dětská skupina, která přijímá děti starší tří let, má povinnost zaměstnávat pedagogického pracovníka, a to alespoň na 20 hodin týdně. Zodpovědnost za proces sledování vývoje těchto dětí může být delegována např. na něj, což neomezuje spolupráci v týmu. Poskytovatelé s oprávněním¹⁸ vzniklým před 30. 9. 2021 musí tuto povinnost splnit do 1. 10. 2026.

U těchto dětí, a zvláště u dětí v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, je důležité sledovat vývoj k zachycení případných vývojových rozdílů tak, aby byl čas k jejich možnému vyrovnání. Je vhodné nastavit systém postavený na cíleném pozorování dětí a vyhodnocování jejich projevů a výsledků práce. Za tímto účelem je přínosná práce s [portfoliem](#) dítěte, které sestává ze dvou částí – záznamů o dítěti a sběrného archivu jeho prací.

Nastavený systém může vypadat následovně:

- vzdělávání – pečující osoby se vzdělávají v oblastech, jakými jsou např. vývojové škály se schematickým popisem vývoje dítěte, přičemž je nutné přihlídnout k jeho individuálním zvláštnostem, a to v rámci vývojové psychologie, biologie či pedagogické diagnostiky předškolního věku (nejedná se o diagnostiku psychologickou, k té nemají ani pedagogičtí pracovníci, ani pečující osoby v dětské skupině oprávnění) apod.
- záznamový arch (arch pro záznam výsledků cíleného pozorování dítěte v různých oblastech, k nimž se zapisuje stupeň zvládnutí sledovaného jevu) – pečující osoby uvážene volí oblasti/podoblasti pro sledování (např. vybírají nebo navrhnou formu, která je týmu srozumitelná, zvolí si frekvenci záznamů, např. třikrát ročně, doplní stručné grafické záznamy souvislým slovním vyjádřením přispívajícím k celkové charakteristice osobnosti dítěte a poznamenávají si data záznamů a výtvorů dítěte k posouzení pokroků)
- [portfolio](#) dítěte, tj. záznamy o dítěti doplněné o výtvary dítěte – pečující osoby jej využívají při plánování práce s dětmi a jako podklad pro případné konzultace s rodiči
- výsledky získané z určité fáze vývoje dítěte – pečující osoby hodnotí, porovnávají s předchozím stavem, postupně si vytváří ucelený obraz o vývoji a osobnosti dítěte
- výsledky, které se pro věk a schopnosti dítěte jeví jako neuspokojivé – pečující osoby promýšlí výchovné podněty, zaznamenávají je jako doporučení a pracují s nimi při plánování výchovné práce
- dítě v určité oblasti nevykazuje pokroky – pečující osoby zjištění citlivě konzultují s rodiči, dále postupují stejně, jako je uvedeno výše u postupu dětí do 3 let

¹⁸ Oprávnění se vztahuje vždy ke konkrétní dětské skupině.

Příloha B4 – Nastavení systému pro komunikaci s rodiči

Příklad nastavení systému pro komunikaci s rodiči

Příklad postupu:

Pro orientaci rodičů i zaměstnanců je vhodné si nejprve stanovit systém informačních a komunikačních kanálů a jejich forem podle podmínek dětské skupiny, tzn. určit si, s kým, jak, kdy komunikovat a od koho a kde přijímat informace (např. nástěnky určit pro organizační záležitosti a práce dětí, elektronickou poštu pro hromadná sdělení, příp. pro dotazy na vedení, sociální sítě pro potřeby uzavřeného společenství, telefonickou komunikaci pro rychlá, operativní řešení), a také stanovit způsob, čas a obsah pro komunikaci o péči a výchově, která, má-li být funkční, měla by probíhat pravidelně a efektivně, postup je vhodné hledat s týmem, např. následovně:

- dohoda v týmu pro oboustrannou komunikaci s rodiči (např. závazek pečujících osob pravidelně/denně krátce komunikovat s rodiči – ráno s přivítáním a dotazem, jak se dařilo, odpoledne s předáním informací o projevech, prožívání a rozvoji dítěte, u mladších dětí s informacemi o ne/naplnění biologických potřeb; nabídnout [konzultaci](#) nebo pravidelný konzultační čas pro rodiče, kteří jej mohou ne/využít)
- rozdělení kompetencí (např. denní zprávy při předávání dítěte podává odpolední služba po zjištění informací z celého dne; provozní informace s rodiči vyřizuje vedoucí/poskytovatel; výchovné nebo vývojové problémy konzultují pečující osoby, o výsledcích informují nadřízeného, příp. se do řešení zapojí poskytovatel/vedoucí)
- určení pravidel pro pečující osoby:
 - vstřícný, partnerský přístup k rodičům, jejich otevřené a taktní informování o projevech, prožívání a rozvoji dítěte
 - budování důvěry, na jejímž základě se rodiče aktivně na pečující osoby obrací

Po dohodě v týmu o jednotném postupu může následně dojít např. ke:

- stanovení organizačního systému a pravidel pro komunikaci mezi zástupci dětské skupiny a rodiči (navzájem)
- zveřejnění systému a pravidel vzájemné komunikace (např. v etickém kodexu ve smyslu morálních zásad komunikace, ve vnitřních pravidlech ohledně organizačního nastavení komunikace či v plánu výchovy a péče v oddíle popisujícím systém komunikace a spolupráce s rodiči)

Komunikace s rodiči formou [konzultace](#)

Komunikace s rodiči o vývoji dítěte a jeho potřebách probíhá nejčastěji formou pravidelné komunikace při předávání dítěte a formou [konzultací](#), tj. setkání, při kterém by měla být zajištěna intimita a klid. Zpravidla jsou využívány až při řešení nějakého problému. Přínosné jsou ale i v situaci, kdy se „nic neděje“. Pečující osoby bývají často prvními odborníky, se kterými se rodiče vedle zdravotnického personálu setkávají a s nimiž mohou své radosti, ale i obavy a nejistoty sdílet.

Pro obě strany je výhodné, nabídne-li dětská skupina možnost takového setkání všem rodičům. Je na jejich rozhodnutí, zda nabídku využijí. Je možné např. vypsát nezávazné termíny, kdy se rodiče mohou objednat v určitých časových intervalech, nebo určit pravidelný čas, kterého mohou nezávazně využít (např. každou středu mezi 15. a 17. hodinou s upřesněním, s kým a kdy je možno konzultovat – s poskytovatelem / pečujícími osobami).

Pečující osoby se na každé setkání připraví (např. s využitím [portfolia](#) dítěte, viz Příloha B3), promyslí hlavní témata a vymezí si čas i pro otázky, s nimiž přijdou rodiče. V těchto chvílích je příležitost se dozvědět mnohem více než jen to, co se stihne říct mezi dveřmi.

Přínos takových konzultací je nesporný pro obě strany. Pečující osoby se mohou dozvědět mnohé ze života dítěte a někdy i o složitých rodinných vztazích, v kterých se nachází. I tam, kde je vše v pořádku a dítě se zdárně vyvíjí, může mít [konzultace](#) pozitivní dopad na jeho prožívání v dětské skupině. Informace od rodičů jsou cenným zdrojem, významně doplňují skládanku v poznávání dítěte. Pomáhají pečujícím osobám vysvětlit si některé dětské projevy a adekvátně na ně reagovat.

Pokud mají pečující osoby informace z rodinného života a umí jich taktně a vhodně využít, může i dítě vnímat prostředí dětské skupiny jako velkou rodinu, kde ho dobře znají, rozumí mu, mají ho rádi a dokážou naplňovat jeho potřeby.

Konzultace jsou také velkou příležitostí, kdy se mohou obě strany dohodnout na společných výchovných postupech a nejen to, oboustranně se obohatit o metody, které se jim u dítěte osvědčily. Pokud se řeší nějaký problém, může dětská skupina rodině a dítěti poskytnout významnou podporu (viz předchozí kapitola), v případě potřeby i doporučit návštěvu odborného pracoviště. Zde je zvláště důležité si uvědomit, že děti v dětské skupině jsou v období prudkého vývoje a měla by být zapovězena jakákoliv netaktní a nepromyšlená vyjádření, která mohou rodiče na dlouho a třeba i zbytečně znejistit.

Příloha B5 – Nastavení systému péče o zaměstnance

Příklad nastavení systému péče o zaměstnance

Pro zajištění příznivých pracovních podmínek spojených s organizací chodu dětské skupiny:

- jasně definovat pozice a činnosti (povinnosti, práva, pravomoci, kompetence, úkoly zaměstnanců) k zajištění řádného chodu instituce a efektivně je rozvrhnout (pokud každý ví, jaké jsou jeho povinnosti a práva a co přesně má dělat, přispívá to k nerušené práci, psychickému klidu a vyššímu výkonu)
- transparentně vymezit pozice a činnosti pro všechny zaměstnance (zaměstnanci, kteří navzájem znají své povinnosti, práva a náplň práce a svou úlohu při jednotlivých činnostech, se orientují v nastavení chodu dětské skupiny a cítí se ve svých pozicích jistě a kompetentně)
- zavést obsah pozic a činností do procesu zaškolování (noví zaměstnanci se mohou rychle orientovat v nastaveném systému práce a dobře se na něj adaptovat)
- nastavit funkční informační systém k zajištění potřebné informovanosti zaměstnanců (např. systém osobního předávání – co, kdo, kdy, komu; využívání sdíleného prostředí; pravidelné a operativní porady)
- zajistit zastupitelnost k řešení plánovaných i náhlých provozních potřeb (orientace zaměstnanců v pozicích a činnostech pro zajištění plynulého chodu dětské skupiny přispívá k jejich psychické pohodě)
- umožnit zaměstnancům uplatnit svá práva a neohrožovat je v jejich pozici (předpokladem je demokratický styl řízení, otevřené jednání, sdílení zkušeností a kolegiální podpora, snaha o řešení příp. patových situací, např. využitím [supervize](#) k získání nadhledu a k možnosti vyřešení)

Pro zajištění příznivých pracovních podmínek spojených s pracovním procesem:

- sledovat proces (např. průběžně při orientačních vstupech, cíleně při hospitacích), mít o práci jednotlivých zaměstnanců dobrý přehled, vyhodnocovat výsledky zaměstnanců a taktně poskytovat profesní [zpětnou vazbu](#) s prostorem pro jejich vlastní sebereflexi/sebehodnocení (aktivní spoluúčast zaměstnanců na vyhodnocování své práce je efektivním nástrojem k seberozvoji)
- odměňovat transparentně (zaměstnanec ví, za co je odměněn) a spravedlivě (takové hodnocení poskytuje zaměstnancům pocit uspokojení a motivuje je k další práci) a dále motivačně je pobízet (oceněním, povzbuzením, uznáním, bonusem), příp. přijmout opatření (např. další vzdělávání, podpora [mentorem](#))

Zajištění péče o zaměstnance z hlediska [psychohygieny](#):

- poskytovat zaměstnancům příznivé pracovní podmínky s dodržováním zásad [psychohygieny](#) (prevence vyhoření)
- vytvářet pozitivní [sociální klima](#) (taktní jednání se zaměstnanci, citlivý výběr členů do týmů), podpora týmového ducha (teambuilding a jiné společné nebo společenské akce)
- zajistit [supervizi](#) pro řešení kolizní situace
- nastavit práci s přiměřenou zátěží (optimální počet zaměstnanců, rozvržení služeb, zadávání úkolů s ohledem na rovnoměrné rozložení práce)
- zjišťovat, zda zaměstnanci cítí v zaměstnavateli podporu při vytváření pracovních podmínek, vč. podpory profesní (např. úroveň zaškolování, profesního rozvoje, [zpětné vazby](#), pobídek a opatření či respekt k potřebám zaměstnanců)
- poskytovat příležitosti pro seberealizaci ve prospěch dětské skupiny, např. delegovat úkoly podle schopností a zájmů zaměstnanců a umožňovat uplatnění návrhů zaměstnanců, umožnit jim podílet se na rozhodování v některých oblastech činnosti dětské skupiny (je tak naplňována lidská potřeba sebeuplatnění, což významně přispívá ke spokojenosti zaměstnanců)

Příloha B6 – Nastavení systému dalšího vzdělávání pečujících osob

Příklad nastavení systému dalšího vzdělávání pečujících osob

Příklad postupu:

- vycházet z výsledků hodnocení činnosti dětské skupiny (zejména naplňování plánu výchovy a péče) a z toho vyplývajících potřeb dětské skupiny
- vycházet ze sledování a hodnocení práce pečujících osob, zjistit jejich rezervy, prodiskutovat je a formulovat individuální potřeby, společně se dohodnout na opatření, např. návrhem účasti na kurzu/stáži s potřebným obsahem týkajícím se oblasti péče o dítě
- vypracovat plány osobního rozvoje pečujících osob na základě výsledků hodnocení vedením/[mentorem](#) a sebehodnocení (např. formulování svých slabých a silných stránek – ke slabým hledat podporu, např. v podobě dalšího vzdělávání, k silným stránkám hledat příležitost k uplatnění v dětské skupině)
- plány osobního rozvoje probrat na poradě, stanovit plán dalšího vzdělávání pro určité období s tématy, která se stýkají v potřebách dětské skupiny a pečujících osob
- hledat témata v nabízených akcích (pozn. nemusí to být snadné, pohodlnější postup je vzít to, co se v blízkosti nabízí a co se pečujícím osobám líbí, tento přístup však nemusí přinášet potřebný efekt, pokud jde o systematický rozvoj prohlubování kvalifikace v oblastech, na kterých se tým dohodl)
- příp. podpořit i témata, o které se pečující osoby samy aktivně zajímají, např. tvořivé dílny s možností uplatnění při práci s dětmi (do dětské skupiny mohou vnášet „svěží vítr“, protože pečující osoby jsou k nim [vnitřně motivovány](#))
- poznatky a zkušenosti přenést do týmu a aktivně je uplatňovat v praxi, sledovat jejich promítnutí do kvality práce

Předpokladem je dodržování zákonných podmínek, tj. uchovávat minimálně 3 roky od vystavení doklady o dalším vzdělávání a registrovat, zda jsou naplňovány počty hodin dané zákonem (8 hodin/rok), včetně zaměření vzdělávací akce, tj. na péči o dítě, z toho jednou za dva roky kurz první pomoci zaměřený na dětský věk, kde je preferován praktický nácvik zážitkovou formou a simulacemi.

Příloha B7 – Sestavení vnitřních pravidel

Příklad pro sestavení vnitřních pravidel

Příklad postupu:

- zjistit, co je pro vnitřní pravidla povinné ze zákona (viz § 10 zákona o DS)
- uvědomit si, že vnitřní pravidla (často v dětských skupinách označovaná jako vnitřní, provozní nebo organizační řád) jsou důležitým dokumentem jak směrem dovnitř, tj. pro organizaci chodu dětské skupiny, tak směrem ven v poskytnutí informací o dětské skupině, velký význam mají rovněž pro uspořádání vztahů smluvních stran při ne/dodržování ujednání
- důkladně promyslet obsah a popsat nastavené organizační a další podmínky, které jsou důležité pro zajištění provozu dětské skupiny a informovanost rodičů, veřejnosti (zejména zájemců o službu) a zaměstnanců
- popsat vybrané oblasti srozumitelně, aby byl celý dokument rodičům, veřejnosti i zaměstnancům jasný a jeho obsah jednoznačný (na základě ujednání se jedná o dokument závazný pro dětskou skupinu i rodiče a v případě nejednoznačných vyjádření může být obtížné vymáhat dodržování ujednaných pravidel, např. v situaci, kdy rodiče přivádí dítě s bakteriální rýmou, se pečující osoba nemá ve své argumentaci k nepřevzetí dítěte o co opřít, pokud vnitřní pravidla či smlouva s rodiči nespecifikují, s jakými příznaky mohou být děti ráno odmítnuty), nejasnosti mohou vytvářet prostor pro nedorozumění, příp. nežádoucí konflikt
- seznámit smluvní strany s obsahem dokumentu (doporučujeme nechat si dokument zaměstnanci podepsat nebo podpisy opatřit v zápise o seznámení s dokumentem, např. při informativní schůzce s rodiči), zodpovědět případné dotazy rodičů při přijímání dětí a nových zaměstnanců
- vyhodnocovat obsah a jeho aktuálnost
- vyjednat navrhované změny pro nové ujednání mezi dětskou skupinou a rodiči dětí
- promítnout změny do dokumentu (tj. aktualizovat dokument, změnu lze řešit i dodatkem), změny nelze provádět bez informování rodičů, resp. dohody s nimi a bez předání aktualizované verze či dodatku (proti podpisu), neboť vnitřní pravidla jsou nedílnou součástí smlouvy s rodiči
- dohlížet na dodržování závazných podmínek obou stran (např. na dodržování provozní doby rodiči, při pozdním vyzvedávání dítěte přijmout opatření s odkazem na obsah vnitřních pravidel s určením provozní doby a jasně stanovenými pravidly při jejím porušování)

Příklad struktury dokumentu:

Každá dětská skupina je jiná, vnitřní pravidla proto nemohou být totožná.

Příklad struktury vnitřních pravidel:

(neslouží jako závazný vzor, konkrétní nastavení je na poskytovateli)

- základní údaje o dětské skupině (vyplývající ze zákona)
- zápis, přijímání a evidence dětí (popis postupu při přijímání dětí a potřebných dokumentů, vybavení dětí, adaptační proces aj.)
- bezpečnost a zdraví dětí (podmínky, povinnosti pečujících osob, postup při onemocnění či úrazu dítěte)
- organizace provozu (provozní doba, postup při případném omezení provozu, personální zajištění, režim dne, příp. specifikace režimových bloků, podmínky pro pobyt venku, příp. základní pravidla pro zajištění hygienického provozu, způsob omlouvání nepřítomnosti aj.)
- práva a povinnosti rodičů a dětí, včetně způsobů komunikace s poskytovatelem a pečujícími osobami
- způsob stravování
- platby (výše, způsob, termín)
- způsob ukončení docházky

Příloha B8 – Nastavení systému ochrany před úrazem

Příklad systému na ochranu před úrazem

Úkolem dětské skupiny je v první řadě zajistit bezpečnost dětí a pečujících osob a ochránit je před úrazem.

Příklad nastavení systému na ochranu před úrazem (prevence)

Prostory

- stanovit povinnost zaměstnancům neprodleně ohlásit každé zjištěné riziko a určit postup (co komu hlásí, kdo je zodpovědný za řešení)
- identifikovat rizika – průběžně i cíleně prohlížet prostory (představit si, co by mohly některé podmínky způsobit dětem a pečujícím osobám)
- při zjištění rizikového místa nebo předmětu bezodkladně přijmout opatření, k tomu účelu si vytvořit kontaktní seznam pro rychlou technickou a zdravotnickou pomoc
- příklady některých rizikových míst a situací obsahuje kapitola Příklady rizik (viz níže)

Vybavení

- pořizovat hračky a pomůcky od renomovaných výrobců, zahradní herní prvky certifikované a profesionálně ukotvené
- specifikovat a s rodiči dohodnout, co děti ne/smí nosit do dětské skupiny (drobné a složité hračky s mnoha součástmi, řetízky na krku, nevhodnou obuv aj.)

Organizace chodu dětské skupiny

- zajistit nad dětmi trvalý dohled (minimálně v zákonem daném personálním obsazení) a důsledně dodržovat zásadu „Nespustit děti z očí!“, a to promyšlenou organizací práce a rozdělením rolí s orientací, kdo je u dětí na WC, v šatně apod. (zvl. náročná situace nastává v provozech, kde je pro malý počet dětí jen jedna pečující osoba, proto je nutné předem promyslet organizaci práce s dětmi v různých situacích a alespoň v době podávání stravy je vhodná výpomoc dalšího pracovníka)

- seznamovat děti s pravidly bezpečného chování v určitém prostředí, způsobem vhodným a přiměřeným jejich chápání je poučovat (nestrašit), vytvářet jim návyky bezpečného zacházení s některými běžnými předměty (nůžky, vidličky, zahradní náčiní aj.), bezpečného pohybu (na mobilních prostředcích – odstrkovadlech apod.), bezpečného chování u vozovky a na vozovce (chůze v útvaru, soustředění, rozhlédnutí atd.)
- vycházky organizovat na známá bezpečná místa, orientovat se v nich a mimo jiné sledovat, zda nejsou v dosahu dětí jedovaté rostliny, cenné informace lze získat na stránkách toxikologického informačního centra www.tis-cz.cz s výčtem a vyobrazením jedovatých rostlin s pokyny, co dělat při akutní otravě, a s informací o poradenské lince
- promyslet návaznost činností a způsob využívání prostor (plánované vytírání, vysávání bez přítomnosti dětí a dalších osob z důvodu uklouznutí, zakopnutí o šňůru, úklidové náčiní apod.)
- úklidové prostředky a potřeby mít důsledně mimo dosah dětí, vždy v původním obalu (hygienická závadnost, otrava)
- promyslet a zajistit bezpečnost mimořádných akcí, kdy se děti budou pohybovat v jiném prostoru a při jiné organizaci (předjímat rizika, přijmout opatření)

Personální zabezpečení

- zajistit potřebný počet pečujících osob, příp. provozního personálu, v exponovaných časech a situacích, jakými jsou zejména:
 - vycházky (zvláště na dopravně frekventovaná místa, vycházky s kočáry, delší vycházky, výlety apod.)
 - stravování dětí (při samostatné přípravě svačin, při výdeji obědů, kdy je třeba rozdělit pozornost na více činností a kdy by spěch mohl způsobit úraz dítěti nebo pečující osobě např. při zacházení s horkými pokrmy, při uklouznutí na rozlité tekutině, při zakopnutí mezi stolky a židličkami)

Stanovení postupu při úrazu, s kterým jsou pracovníci dětské skupiny dobře obeznámeni:

- stanovit povinné potřeby pro pečující osoby na každou vycházku (např. mobilní telefon, zdravotnický balíček, zastavovací terčík, bezpečnostní vesty pro děti, reflexní prvky)
- při úrazu vyhodnotit situaci a bez ztráty času jednat, rozdělit si role (kdo se stará o dítě, kdo o ostatní děti), zachovat klid a rozvahu
- přivolat lékařskou pomoc, vyžaduje-li to charakter úrazu
- neprodleně informovat rodiče a vedení dětské skupiny
- drobné úrazy ošetřit pomocí lékárničky umístěné ve výšce dospělých, na viditelném a rychle dostupném místě, označené křížem, s obsahem potřeb pro první pomoc a k ošetření drobných poranění (odřeniny, vniknutí písku do oka apod.), lékárnička nesmí obsahovat léky pro děti, nutné je hlídat expiraci zdravotnického materiálu s určením zodpovědné osoby (obsah lékárničky s prostředky pro poskytnutí první pomoci dětem nestanovuje žádný právní předpis, je vhodné konkrétní situaci konzultovat s lékařem, poskytovatelem pracovně-lékařských služeb, a ověřit při povinných kurzech zaměřených na poskytování první pomoci dětem)

- do 24 hodin sepsat záznam o úrazu (poskytovatel příp. vyřídí s rodiči pojistnou událost)
- o každém úrazu, i drobném, ošetřeném v dětské skupině se učiní záznam do knihy úrazů

Uvedený výčet je obecný, pro konkrétní dětskou skupinu je nutné nastavený postup doplnit o telefonní kontakty, určení místa zdravotnických a dalších potřeb a určených zodpovědností (pro rychlou orientaci všech, vč. nových a zastupujících zaměstnanců).

Příklady rizik týkajících se zajištění bezpečného prostředí a opatření, jak případným úrazům předcházet:

- nestabilní nábytek se zadní stěnou nebo nástavbou jako např. dětská kuchyňka, šatní nábytek, na který by děti mohly vylézt: ukotvit ke stěně jako prevenci proti převrácení
- tvrdá a studená dlažba v dětské skupině (podlaha je přirozeným prostředím batolat, kde si nejvíce hrají a pohybují se): pokrýt kobercem proti možnému zranění při pádu a proti nachlazení
- nezajištěné schody: instalovat zábradlí, vrátka
- ostré rohy nábytku: eliminovat z prostoru, zvláště ty v úrovni očí dětí, nebo opatřit ochrannými kryty
- topení, zvl. v podobě těžkých, ostrých žebířů a deskových v případě vyšších teplot: zajistit zábranou, aby se děti nemohly o topení udeřit, popřípadě popálit (batole stoupající si a hledající oporu)
- volné, dětem dostupné elektrické zásuvky: zabezpečit instalací krytů
- elektronická zařízení a kabely: umístit tak, aby k nim děti neměly přístup a tahem na sebe zařízení nepřevrhly
- tvrdé, těžší předměty: odstranit z dosahu dětí, aby nedošlo ke zranění hodem
- těžké předměty nad hlavou dětí (dřevěná auta, těžké police): odstranit
- zvedající se rohy koberců nebo koberečky bez protiskluzových podložek: zajistit proti zakopnutí nebo uklouznutí nejen dětí, ale také pečujících osob či dalších dospělých, při pádu by mohli zranit sebe i děti
- dětem dostupné skleněné plochy: chránit bezpečnostním sklem nebo ochrannou fólií
- nebezpečné překážky v dráze, kde děti běžně běhají (vysavač): uklidit vždy na místo
- drobné předměty (korálky, třpytky, drobné tvary stavebnic, hračky, které s oblibou přinášejí děti z domova): umístit z dosahu malých dětí jako prevenci proti vdechnutí, polknutí, vsunutí do ucha, nosu a zvláštní pozornost věnovat drobným volným magnetům, ty v dosahu dětí mladších 3 let nikdy nepoužívat
- rozbité hračky: odstranit, o jejich hrany se děti mohou zranit, jejich uvolněné části mohou spolknout
- nepřizpůsobená velikost židliček a stolků vzrůstu dětí (nepodporuje zdravé sezení a ohrožuje malé děti bez opory nohama o zem pádem): zajištění vhodné velikosti (např. stolky s nastavnými nožičkami)
- volně přístupné kabelky nebo batohy zaměstnanců na židli nebo na zemi, které mohou obsahovat drobné předměty, nebo dokonce léky: uklidit

- nezajištěná vrátka ze zahrady: zajistit tak, aby bylo vyloučeno otevření dítětem, informovat rodiče a kontrolovat zavírání
- nezajištěná vodní plocha (zahradní bazén): oplotit vodní plochy, u přístupného bazénu (i u malého nafukovacího) je potřeba děti neustále hlídat, mít hladinový hlásič, pevný a zamčený kryt bazénu, naučit děti co nejdříve plavat (tonoucí dítě nekřičí, nikdo ho neuslyší; v sudu také hrozí utonutí, a to i poměrně velkým dětem, kdy ani schopnost plavat neumožní dítěti se otočit; také pozor na kruhy a rukávky, z kterých děti snadno vyklouznou)
- zahradní hadice ve slunných dnech: odpustit nejdříve horkou vodu mimo dosah dětí
- situace přímo ohrožující život nebo zdraví dětí či pečujících osob (např. vyčnívající, odhalená elektroinstalace, kterou je třeba okamžitě zajistit proti přístupu dětí i pečujících osob a ihned nechat opravit); v takových případech může ministerstvo na místě nařídit okamžité přerušení poskytování služby podle § 19a zákona o DS

Příloha B9 – Nastavení systému pro identifikaci a řešení mimořádných situací

Příklad nastavení systému pro identifikaci a řešení mimořádných situací

Každá dětská skupina má jiné podmínky, nachází se v jiném prostředí, proto dětské skupiny při odhalování rizik a nastavování postupů pro jejich řešení musí brát v úvahu své konkrétní podmínky.

Příklad postupu:

- uvědomit si, hledat, představovat si všechny možné varianty ohrožení provozu a lidí spjatých s dětskou skupinou
- utřídit typy ohrožení do oblastí a hledat v nich další možná místní rizika, např. oblast technická (vodou vytopený prostor, nefunkční topení, únik plynu, zastavený přívod vody či elektřiny, požár apod.); organizační (absence ranní služby, náhlé onemocnění většiny personálu, nedodání stravy, nevyzvednuté dítě, vniknutí cizí osoby do prostor dětské skupiny apod.), epidemiologická (výskyt infekčního onemocnění, parazitů, invaze hmyzu v prostorách dětské skupiny apod.), meteorologická, zvl. rizika, která se v místě vyskytují opakovaně (bouře, vichřice, přívalové deště, sněhová kalamita, obtížná vedra apod.)
- hlouběji promýšlet ohrožení v rámci jednotlivých oblastí (např. v technické oblasti co dělat, když se ráno nelze dostat do dětské skupiny – zlomený klíč nebo nefunkční kódovací systém, je silný mráz a vítr a rodiče s dětmi venku čekají na přijetí)
- hledat pro vytipované situace co nejefektivnější postup i s ověřenými kontakty (na koho se obrátit, co činit), aby nebyl ohrožen provoz, případně zdraví lidí
- dohodnutý systém zpracovat písemně
- prokazatelně s ním seznámit zaměstnance
- aktualizovat podle potřeby (zejména telefonické kontakty) nebo s ohledem na měnící se podmínky či nové skutečnosti, které v rámci provozu DS nastaly / mohly nastat

Slovníček pojmů¹⁹

Biorytmus

Jedná se o pravidelné individuální biologické děje v organismu (např. individuální potřeba jídla, spánku v určitém čase).

Bossing

Šikana na pracovišti ze strany nadřízeného. Zasahuje především emoční oblast oběti a negativně působí na duševní, potažmo i na fyzické, zdraví.

Brainstorming

Skupinové chrlení nápadů na dané téma, zprvu bez kritického náhledu, v bezpečném prostředí bez posměchu, se zapisováním nápadů, poté jejich kritické zhodnocení, výběr přínosných nápadů a jejich rozpracování.

Efektivní komunikace

Jedná se o komunikaci pro všechny srozumitelnou, chápatelnou, se snahou o vyloučení nedorozumění, směřující k naplnění cílů komunikujících.

Evaluace

Systematický proces sběru informací, jejich analýza a vyhodnocení s cílem zjistit aktuální stav a promyslet další kroky (plánovat). Patří k nástrojům rozvoje (např. dětské skupiny).

Individuální podpora dítěte

Podpora dítěte nasměřovaná na oblasti, v nichž vykazuje nižší úroveň výsledků, nebo naopak, v nichž vykazuje nadání, aby mohlo vyrovnat svůj handicap, nebo svůj potenciál rozvinout. Přitom mu jsou v řízených nebo spontánních činnostech nabízeny aktivity v různých variantách, v nichž si může určité znalosti/dovednosti procvičit, rozvíjet.

Individuální zaměření

Jde o cílené pozorování projevů a výkonů jednotlivce a následná podpora v oblastech, kde se to jeví jako žádoucí, využívá se při plánování (denní přípravy) a realizaci aktivit.

Kognitivní

Zjednodušeně vyjádřeno poznávací oblast zahrnující např. pozornost, paměť, myšlení, představivost.

¹⁹ Pojmy nejsou pojaty teoreticky, ale tak, aby sloužily praxi dětských skupin.

Konzultace

Jedná se o setkání zástupců dětské skupiny a rodičů s cílem vzájemně se informovat a radit o potřebách a vývoji dítěte, pokud možno v upravených podmínkách zachovávajících klid a soukromí (blíže viz Příloha B4).

Mentor

Mentor je zkušený pracovník, profesní rádce, pomáhá, poskytuje dobrý příklad, vzbuzuje důvěru a přirozenou autoritu. Jde o neformální pozici na základě spontánního výběru pracovníků nebo o formální funkci na základě pověření se stanovenými povinnostmi. Nejeefektivnější je pověřit mentora zvoleného samotnými pracovníky.

Nedirektivní přístup

Jde o přístup s oporou v nedirektivní komunikaci, v přátelské a sociálně bezpečné atmosféře, s empatií (vcítěním, chápáním, jak se cítí druzí), s projevovaným zájmem o druhé a s nízkou mírou řízení.

Nezaměřená pozornost

U dětí, které se v nízkém věku ještě těžko soustředí delší dobu, se této pozornosti využívá ve spontánním učení, kdy se jim nenásilně nabídnou lákavé podněty, jimž bezděčně, bez úsilí věnují pozornost (pestré barvy, nápadné zvuky, zvláště mimika, animace – pohyb apod.).

Potřeby

Předpokladem zdárného vývoje dítěte je uspokojování jeho potřeb. Mezi ně řadíme biologické (např. výživa, spánek, teplo, hygiena), psychické (např. jistota, řád, dostatek vhodných podnětů) a sociální (bezpečí a láska). Více o tématu lze vyhledat pod pojmy pyramida potřeb (Maslow) a potřeby dětí (Langmeier – Matějček).

Psychohygiena

Způsob života a metody posilující duševní rovnováhu.

Psychosociální podmínky

Společenské prostředí ovlivňující duševní stav, prožívání a celkové zdraví člověka.

Reflexe

Zpětné promítnutí událostí s uvědoměním si širších souvislostí a vyvozením závěrů/cílů pro další praxi. Patří mezi nástroje rozvoje (např. výchovné činnosti). Sebereflexe je běžná součást práce pečujících osob, jedná se o hledání souvislostí při ne/souladu mezi představami a proběhlou praxí, při jejich uvědomění se pečující osoba učí z vlastních úspěchů a chyb.

Řízené aktivity

Jde o organizované aktivity vedené dospělými na rozdíl od spontánních, které si volí a organizují děti samy.

Socializace

Jedná se o proces, kterým se jedinec začleňuje do společnosti, učí se v ní žít osvojováním společenských norem, hodnot, sociálních rolí.

Sociální klima

Společenské prostředí dlouhodobě utvářené vztahy (pozitivními/negativními). Oproti tomu sociální atmosféra (např. dusná, uvolněná) zahrnuje kratší časový úsek, kdy je prostředí prosyceno pozitivními, nebo negativními emocemi, nebo je emočně neutrální.

Sociálně bezpečné prostředí

Prostředí zajišťující jistotu ve vztahu, kdy jedinec cítí, že nebude opuštěn a dostane se mu potřebné podpory a povzbuzení.

Specifické potřeby

Potřeby, k jejichž naplnění je třeba podmínky přizpůsobit jednotlivci.

Supervize

Jde o proces, kdy supervizor jakožto průvodce vede klienty ke schopnosti nahlédnout osobní, týmovou situaci/problém/vztahy/konflikt s porozuměním situaci. Supervizor neposkytuje návody, nechává hledání řešení na klientovi. Supervize je často využívána jako prevence profesního vyhoření, může pomoci v osobních, pracovních vztazích, vést k vyšší motivovanosti a zkvalitnění práce týmů.

Výchovně podnětné prostředí

Prostředí (sociální, materiální) poskytující podněty v přiměřeném množství a v příhodném vývojovém období, které jedince posouvají ve vývoji.

Vnitřní motivace

Založená je na osobní potřebě aktivity, snahy něčeho dosáhnout (něco vykonat) a pocítit z toho uspokojení. Vnitřní motivace je významným hnacím motorem v procesu učení, je efektivnější než vnější motivace vyvolaná např. pokynem, zadáním, rozkazem, odměnou. Vnitřní motivaci posiluje možnost se pro aktivitu samostatně rozhodnout nebo se nechat do ní vtáhnout skrze emoce (zejména u malých dětí) a chápání, že aktivita má smysl.

Vlastní hodnocení

Vnitřní/interní/sebehodnocení na základě zjišťování a vyhodnocování kritérií stanovených v různých oblastech k vyhodnocení kvality činnosti instituce.

Zpětná vazba

„Nastavení zrcadla“ (např. poskytovatelem, mentorem, pečující osobou) s hodnocením pracovního výkonu (např. pečující osoby) na základě sledování práce, a to z pohledu zvenčí. Cílem je kontrola s případnou korekcí pracovní činnosti k dosahování stanovených cílů. Patří mezi nástroje rozvoje (např. výchovné práce).